

Türk Edebiyatında Kıbrıslı Türk Bir Şair: Nevzat Yalçın ve Şiiri**Hüseyin Ezilmez**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2447-8290>

KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı, Girne – KIBRIS

Makale Geçmişi

Geliş: 27.02.2019
Kabul: 25.06.2019
On-line Yayın: 30.06.2019

Anahtar Kelimeler

Nevzat Yalçın
Kıbrıs
Hisar Dergisi
Aşk Teması
Gelenek Etkisi

Öz

Türk edebiyatında kendine bir yer bulan Kıbrıslı Türk şairlerden biri de Nevzat Yalçın'dır. Yalçın, Türk edebiyat tarihinde "Hisarlılar" diye anılan edebî topluluğun bir üyesi olarak, başlangıcından sonuna kadar (1950-1980) şiirleri, yazıları ve fikirleriyle Hisar ailesinin en sadık temsilcilerinden olmuştur. 1926 yılında Kıbrıs'ın Baf şehrine bağlı Poli kasabasında dünyaya gelen şair, 1945'te üniversite eğitimi için Türkiye'ye gitmiş ve bu tarihten sonra, Kıbrıs'la bağına hiçbir vakit koparmamakla birlikte, ömrünün son gününe kadar Türkiye, İngiltere ve Almanya'da yaşayarak, 31 Ekim 2012'de Köln-Almanya'da hayata gözlerini yummuştur.

Nevzat Yalçın'ın sanatı mensubu olduğu *Hisar* dergisinin millî ve geleneksel bir edebiyattan yana olan zevk ve estetiği içinde gelişmiş olmakla beraber, şair ilk şiirlerini Kıbrıs'ta çıkan dönemin gazete ve dergilerinde yayımlamıştır. Bunlar, 1940-50 arasındaki verimleri olan, tamamen taklit yolunda yazılmış gençlik dönemi şiirleridir. Aruz ve hece ölçüsünün kullanıldığı bu şiirlerde daha çok Halk ve Divan şiiri geleneklerinin etkisi görülür.

Nevzat Yalçın'ın sanatının ikinci evresi, olgunluk çağı sayılan Hisar dönemidir. Edebî varlığını büyük oranda *Hisar* dergisinde göstermiş olan Yalçın, bu dönem şiirlerini "A" *Sokağı* (1969) ile *Güneş ve Adam* (1977) adlarını verdiği iki şiir kitabında toplar. Bu şiirlerinde çoğunlukla aşk, özlem, doğa ve yurt sevgisi temalarını işler. Önceleri ölçü, uyak gibi biçim öğelerini önemseyen, hece ve aruz vezniyle yazan, klasik nazım şekillerini kullanan Yalçın, giderek serbest vezne ve şiire yönelir. Nevzat Yalçın'ın olgunluk çağı şiiri; duygu, düşünce ve hayalin ustaca birleştirildiği, gelenekten büyük ölçüde yararlanan, Ahmet Haşim ile Yahya Kemal'in saf şiirinden beslenmiş, Batı şiirine de açık sentez bir şiirdir.

Durgunluk dönemi olarak nitelendirilebilecek *Hisar* sonrasındaki şiirleri ise, şairin sanatının üçüncü devresini teşkil eder. Yalçın, bu evrede kaleme aldığı şiirlerinin hiçbirini yayımlamaz. Bunlar ancak şairin ölümünden sonra, Hatem Türk tarafından bir araya getirilerek *Nevzat Yalçın Şiirler* (2015) adıyla neşredilir. Şairin bu dönem ürünleri, *Hisar*'daki şiirlerine benzemeyen, onun ilerleyen yaşlarındaki duygu, düşünce dünyasını yansıtan ve politik içeriğe de yer veren şiirleridir.

Bu makalede Nevzat Yalçın'ın şiirinin bütün evreleri ele alınarak, şiirleri yapı ve muhteva unsurları bakımından değerlendirilmeye çalışılmıştır. Yanı sıra, şairin sanatını daha iyi çözümleyebilmek adına şahsiyeti, ruhi ve sosyal portresi de ana kaynaklardan yararlanılarak ortaya konulmuştur. Böylece bu incelemenin en büyük amacını teşkil eden, Kıbrıs Türk kültür ve edebiyatının Türk edebiyatına açılmış önemli bir değeri olan Nevzat Yalçın üzerinde farkındalık sağlanmıştır.

DOI: 10.9761/JASSS8015

Atıf Bilgisi / Reference Information

Ezilmez, H. (2019). Türk Edebiyatında Kıbrıslı Türk Bir Şair: Nevzat Yalçın ve Şiiri. *Jass Studies- The Journal of Academic Social Science Studies*, Number: 75, Summer, p. 223-249.

A Turkish Cypriot Poet in Turkish Literature: Nevzat Yalçın and his Poetry

Hüseyin Ezilmez

TRNC Ministry of Education and Culture, Girne – CYPRUS

Article History

Submitted: 27.02.2019

Accepted: 25.06.2019

Published Online: 30.06.2019

Key Words

Nevzat Yalçın

Cyprus

Hisar Magazine

Love Theme

Influence of Tradition

DOI: 10.9761/JASSS8015

Abstract

Nevzat Yalçın is one of the Turkish Cypriot poets who found place in Turkish literature. Yalçın, as a member of the "Hisarlılar" literary group, as known in the history of Turkish Literature, from the beginning to the end (1950-1980); he was a loyal representative of the *Hisar* group with his poems, writings and ideas. He was born in 1926 in Poli, Pafos district. In 1945 he went to Turkey for his university education, and although he never lost his connection with Cyprus, he lived in Turkey, England and Germany till the end of his life. He died in Köln, Germany on the 31st of October, 2012.

Although Nevzat Yalçın's art developed in the taste and style of the *Hisar* Magazine's national and traditional literature, he published his first poems in Cyprus, in the magazines and newspapers of that time. These poems were written between 1940-1950 and they are youth poems and more like imitations. In these poems, in which the poet used metrical system and syllabic meter, the influence of Folkloric poetry and Divan poetry is seen.

The second period of Nevzat Yalçın's art is the *Hisar* period and considered to be his prime. Most of his work was published in the *Hisar* magazine. He collected these poems in two books, "A" *Sokağı*, 1969 ("A" Street), and *Güneş ve Adam*, 1977 (the Sun and the Man). The themes of these poems are mostly love, longing, nature and love of the country. In the beginning he used metrical system and classic verse forms, and gradually he moved to free verse. Nevzat Yalçın, in his prime poems, masterly compounds the emotion, thought and imagination in the western way; he uses tradition a great deal; inspired by Ahmet Haşim and Yahya Kemal's poetry, and made a synthesis out of all these.

The poems written after *Hisar* belongs to the third period that qualify as the stagnation time. Yalçın, didn't publish any of the poems he wrote in this period. These poems were collected by Hatem Türk and published after the poet's death as *Nevzat Yalçın Şiirler* (2015). The poems of this period were unlike the poems published in *Hisar*, as they reflected his feelings and thought of advance age and they are quite politic.

This article treats all phases of Nevzat Yalçın's poetry and evaluates his work from the structural and contextual point of view in order to be able to analyse his poetry better, put forward and make use of his personal, spiritual and social portrait. Thus, this study's main aim is to raise awareness about Nevzat Yalçın, a Turkish Cypriot poet and writer who found place in Turkish Literature.

Giriş

Çok yönlü bir kişiliği olan Kıbrıslı Türk şair Nevzat Yalçın (1926-2012), yalnızca şiir alanında kalmamış, deneme, anı, hikâye gibi değişik türlerde başarılı ürünler vermiş, bu arada İngilizceden çeviriler de yapmıştır. Ancak onun sanat yaşamında öne çıkan yönü şairliğidir. Yazın hayatına öğrencilik günlerinde şiirle başlayan Yalçın'ın uzun sanat serüveni Kıbrıs, Türkiye, İngiltere ve Almanya yıllarında kesintisiz devam eder. Nevzat Yalçın, sanatta esas şahsiyetini *Hisar* (1950-1980) dergisinde bulur. Gelenekçi-milliyetçi bir anlayışa sahip olan bu dergide yazmaya başlaması ve derginin yayın hayatı boyunca ona sadık kalması, sanatçının "Hisar şairi" ya da "Hisarcı" olarak nitelendirilmesini sağlar.

Nevzat Yalçın'ın şiiri duygu, düşünce ve hayalin ustaca birleştirildiği; gelenekten büyük ölçüde yararlanan ama Batı şiirine de açık sentez diyebileceğimiz bir şiirdir. Onun şiiri, düşünceleriyle tarih, coğrafya ve millet arasında kurduğu münasebetle kendini belli eder. Bununla birlikte ferdî temalar ve bilhassa aşk Nevzat Yalçın şiirinin hâkim unsurlarıdır. Türkçesi sade ve güzeldir; halk diline bağlı kalır, konuşulan Türkçe ile yarına bıraktığı çok güzel şiirleri vardır.

Nevzat Yalçın çeşitli kurumlar tarafından birçok ödüle de layık görülür:

- 1- 1989, Kıbrıs, Lefkoşa Türk Bankası Kültür Sanat Ödülü (*En Eski En Uzak* adlı eseriyle).
- 2- 1990, Almanya, Alfred Müller Felsenburg Ödülü (Yaptığı kültürel etkinlikler nedeniyle).
- 3- Halver Şeref Arması (Yaptığı kültürel etkinlikler ve kente katkıları nedeniyle).
- 4- 1999, Romanya, KIBATEK Uluslararası Dil ve Edebiyat Ödülü.
- 5- 2003, Kıbrıs-Lefkoşa, Necati Özkan Kültür ve Sanat Ödülü. (Türk, 2014: 23).

Yayınlanmış eserleri:

- 1- "A" Sokağı (1969, şiir)
- 2- *Güneş ve Adam* (1977, şiir)
- 3- *En Eski En Uzak* (1988, anı)
- 4- *Daha Yeni Daha Yakın* (1991, anı)
- 5- *Üçgen-Denemeler* (1999, deneme)

Hakkında çıkan kitaplar:

- 1- Hatem Türk, *Bir Hisar Şairi Nevzat Yalçın / Hayatı-Sanatı-Eserleri* (2014).
- 2- Hatem Türk, *Nevzat Yalçın Şiirler / Yayınlanmamış Şiirler* (2015).

Şahsiyeti, Fizikî-Ruhî ve Sosyal Portresi

Nevzat Yalçın'ın sanatı ve şiir anlayışını daha iyi belirleyebilmek adına onun şahsiyeti ile fizikî ve moral portresini ortaya koymak yararlı olacaktır. Bu bölüm kaleme alınırken her şeyden önce, sanatçı hakkında sağlam ve güvenilir bilgiler vermeye, onu bütün boyutlarıyla ele almaya ve tarafsız kalmaya özen gösterilmiş, bunun için de akademik ve ana kaynaklara gidilmiştir. Yalçın'ın şahsiyetini ve fizikî-moral-sosyal portresini çizerken *En Eski En Uzak* ve *Daha Yeni Daha Yakın* adlı iki ciltlik hatıratından, Hatem Türk'ün *Bir Hisar Şairi Nevzat Yalçın/Hayatı-Sanatı-Eserleri* başlıklı akademik çalışmadan, Mehmet Çınarlı, Gültekin Samanoğlu ve Havva Tekin gibi yakın dost çevresinin ona dair yazdıklarından yararlanılmıştır. Ayrıca sanatçının pek çok şiir ve yazısında ifade ettiği görüş ve düşüncelerinin ışığından ve eserlerinde şahsiyeti ile ruh dünyasına ilişkin yakalanan ipuçlarından da istifade edilmiştir.

Nevzat Yalçın, edebiyatımızda şiir, deneme, inceleme, anı, hikâye ve çeviri türlerinde eserler veren bir şair ve yazarımızdır. Ardında iki şiir, iki anı, bir de deneme kitabı bırakan Yalçın'ın Türk edebiyat tarihindeki yerini, hiç kuşkusuz Hisarcılar'dan biri olması belirler. *Hisar* dergisinde hem şiir hem de çeşitli türlerdeki nesirleriyle görülmesine rağmen, ferdî ve sosyal temaları işleyen şiirleriyle sevilir. Ancak Yalçın'ın şiirin yanı sıra, deneme ve anıda da başarılı olduğunu burada altını çizerek söylemek gerekir. Onun kaleme aldığı anılar ve denemelerinden bir kısmını bir araya getirdiği *Üçgen*

adlı kitabı, Kıbrıs Türk edebiyatının en seçkin örnekleri arasında gösterilir.

1 Eylül 1926'da Baf'ın Poli kasabasında dünyaya gelen Nevzat Yalçın, dostları tarafından çizilen fizikî portresine bakılırsa, orta boylu, esmer tenli, siyah dalgalı saçlarıyla yakışıklı, tipik bir Kıbrıslıdır (Çınarlı, 1979: 68). Köklü ve kalabalık bir ailede doğan sanatçının çocukluk ve ilk gençliği Poli ve Lefkoşa'da geçer. Anılarından öğrenildiği kadarıyla bu yılları ekseriyetle mutlu bir zaman dilimidir. Bununla beraber, çocukluğundan itibaren yaşamı boyunca büyük acılar ve sıkıntılar da çeker. Ancak Nevzat Yalçın, göğüs gerdiği zorluklara ve geçirdiği ciddi hastalıklara karşın yaşamı seven, hayata bağlı bir insandır. Anılarında, çocukluğunda sıtma, üniversite yıllarında da tüberküloz (verem) gibi o dönemin yaygın ve ölümcül hastalıklarına yakalandığını, hatta ölümle burun buruna geldiğini ifade eden şair, bütün bunlara rağmen hayata tutunduğunu ve yaşamı sevdiğini söyler (Yalçın, 1988: 12-13, 30; 1991: 80-81).

Ömrü boyunca etrafında arkadaşları ve bir dost muhiti olan ve sosyal ortamlarda bulunan Nevzat Yalçın, esasında yalnızlığı seven içe dönük bir kişidir. Hatıratında belirttiği gibi, daha çocukluk günlerinden beri yalnızlığı ve tabiatla baş başa kalmayı tercih eder (Yalçın, 1988: 13). Bilhassa çocukluğunda geçirdiği sıtma nöbetleri neticesinde, "gülmekten çok ağlamaya hazır, marazi bir çocuk" olduğunu, annesinin kendisine "yavaş oğlum" diye hitap ettiğini ifade eder. Geçmişini sever ve maziye bağlıdır. *En Eski En Uzak* ve *Daha Yeni Daha Yakın*'da çocukluğunu ve eskiyi çok canlı tasvirlerle anlatır. Müzik sevgisi ta çocukluk günlerine dayanır. Teyzesinin evinde tanıştığı ve "hârîka icat" dediği gramofondan ilk teorik aşk dersleri aldığını söyler (Yalçın, 1991: 8). Alaturka müzikten hoşlanır ve evde hep müzik dinler, ayrıca dinlendirici olarak sûfî müziğini de sever (Türk, 2014: 14). Batı müziğinden ise Charleston'dan keyif alır (Yalçın, 1988: 19). Müzikten başka tiyatroya da ilgi duyar. Kasabası Poli'de kurulmuş olan "Poli Türk Kulübü"nü sahnelediği *Şair Evlenmesi* (Şinasi), *Otel Tercümanı* (Nâzım Ali İleri) ve *Akın* (Faruk Nafiz Çamlıbel) piyeslerinde, ortaokul ve lise yıllarında sahne alır. *Şair Evlenmesi*'nde Müştak Bey'i canlandırarak başrole çıkar (Yalçın, 1991: 20-21). Tiyatro sanatına karşı ilgisi bütün yaşamı boyunca sürer; bazı denemelerinde tiyatro eserlerini tanıtır ve inceler.

Nevzat Yalçın, okumaya, kitaplara, edebiyat ve sanata tutkundur. Kitaplara ilgisi çocukluk günlerinden başlar: "(...) *Kitap okumayı seven bir çocuktum. Kıraat kitaplarımız, bana ilk okuma zeokini aşıl原因 kitaplar oldu. Türkçe derslerini o kitaplardaki metinlerde görürdük. Çandarlı Kara Halil gibi İstiklâl savaşı hikâyeleri, Ömer Seyfettin'in öyküleri ve millî şiirler, bize Türklük bilincini aşılyordu. Okuduğum ilk roman, Baha Vefa Karatay'ın Son Tango'suydu. Bu, o yaşdaki marazî duygusallığıma uygun çok acıklı bir romandı*" (Yalçın, 1988: 14).

İnsanlarla ilişkileri çok iyidir. Bu yüzden çevresinde sevilir ve sayılır. Mehmet Çınarlı (1925-1999), Gültekin Samanoğlu (1927-2003), Mustafa Necati Karaer (1929-1995) ve İlhan Geçer (1917-2004) Hisar günlerindeki en yakın arkadaşları arasında yer alır. Mehmet Çınarlı ile dostluğunu çok uzun yıllar sürdürüp Almanya yıllarına da taşır. Son yıllarında, Ankara'da yaşayan Kıbrıslı Türk yazar Havva Tekin ile güzel bir dostluk kurar: "*Bir sonbahardı onu tanıdığımda. Parlak fakat nazlı bir sonbahar güneşi bahçeyi ısıtmaya çalışıyordu. Çevrede açmış güller, diri yeşil yapraklı bodur ağaçlar arasında bir bank bulup oturmuştuk. Kıbrıs'ta güzel bir söyleşi sonrasında birbirimizi keşfetmiştik. Benim için çok gecikmiş bir tanışmaydı. O da öyle diyordu. "Ah çocuk" diyordu, "nerelerdeydin sen. Ben seni neden daha önce tanımadım...?" O bankta oturup uzun süre sohbet etmiştik. Öyle başladı dostluğumuz*" (Tekin, 2013: 5).

Dostluğunda samimidir, sohbetleri tatlıdır. Kin tutmaz ve eleştiriden rahatsızlık duymaz, şaka kaldırır ve kendisi de yapar. Ağırbaşlı ve ciddi olmasına rağmen, şakayı, hicvi, taşlamayı ve nükteyi sever. Yakın çevresi onu çoğunlukla neşeli, nüktedan ve hoş sohbet bir kişilik olarak tanıtır (Çınarlı, 1979: 69-70, 78). İyi bir hatiptir, konuşması düzgün ve etkileyicidir, konuşurken kelimelerini özenle seçer ve karşısındaki insanı âdeta mest eder. Ayrıca çok güzel şiir okur, beğendiği şiirlerin hemen tümünü ezbere bilir. Dost meclislerinde sevdiği şairlerden parçalar okur: "*Heyecanla ve sevgiyle bakarak*

konuşuyordu. Bir çırpıda seviverdim onu. Şiir gibi konuşuyordu. Ve zaten şiirmiş gibi bakıyordu hayata (...) İstanbul Türkçesini özenle kullanan, Türkçeye olan sevgisini her dem hissettiren edebiyat aşığı sevgi dolu bir insandı. Zaman zaman şiirler okurdu bana. O davudi sesin ardında yoğun bir hüznün sıcak bir Akdenizli penceresinden taşardı” (Tekin, 2013: 5).

Yakın dostlarının belirttiklerine göre, temiz, kibar ve mütevazı bir kişidir. Evine ve ailesine bağlıdır. Sokakta ve evde giyimine kuşamına özen gösterir; saçlarını tarar, tıraşını olur, şık görünmeyi sever, evde dahi kravat ve papyon takar. Yemeğe düşkün ve iştahlıdır; et yemekleri, hamur işleri ve sebzelerden de patlıcan en sevdikleridir. Ayrıca Türk kahvesine bayılır ve pek çok Kıbrıslı Türk gibi hemen her gün tüketir. Nevzat Yalçın’ın hayatı-sanatı-eserleri üzerine ilmî bir çalışma yapmış olan akademisyen Hatem Türk, başta şairin eşi Gerhild Yalçın, kızı Nil Yalçın, manevi kızı Doris ve şairin en yakınında bulunan dostu Tekin Özbey’in verdiği bilgilere dayanarak, Almanya günlerindeki sosyal yaşamını ve kişisel özelliklerini şöyle tespit eder:

“(....) Şair, evde ve toplumsal yaşantısında son derece ciddi, bakımlı ve düzenlidir. Evde de kravat takar ve hemen her gün çarşıya çıkar, önce postaneye gider sonra “Döner 2000” adlı Türk lokantasına gider, orda kahve içer sonra mutlaka ev alışverişi yapar ve elinde paketle evine gelirdi. Özellikle kişisel alışverişini kendisi yapar ve zeoklerinden ödün vermezdi. Özel yaşantısına karışılmasından hazzetmez, sınırlarına kimseyi sokmamaya çalışırdı. Evde de kendi eşyalarını kendisi düzenler, ütüsünü kendisi yapardı. Türk kahvesine bayılırdı. Babasının kahveci dükkânı olmasından kaynaklı olarak çok iyi kahve yapar ve misafirlerine ikram ederdi. Alman kahvesini hiç sevmez, özel ocağı ve cezvesinde ağaç kaşık kullanarak büyük bir titizlikle kahvesini her gün mutlaka yapardı. Kahvaltısına da önem verir her kahvaltıda mutlaka zeytin ve Kıbrıs hellim peyniri yerd. En sevdiği kahvaltılıklar bunlardı. Et yemeklerini ve hamur işlerini de çok severdi. Ayrıca patlıcanı da çok sever, türelerini her zaman yemek isterdi. Kendisinin aksine bir vejetaryen olan eşi Gerhild yüzünden et yemeklerini çoğunlukla çarşıdaki kebabçılarda yerd. Evde de yemekleri çoğunlukla Nevzat yapardı. Ömrünün son yıllarında Naziye ile tanışması, ona bu açıdan da çok iyi gelmişti. Büyük bir zevkle beraber yemek yaparlardı. Bu yemekler arasında börek açmak da vardı. (...) Eşiyle ana dilinde konuşamaması, onu ziyadesiyle üzüyordu. Her ne kadar ömrünün uzun yıllarını yurt dışında geçirse de memleket özlemi her zaman ağır basar ve Türkiye’de ne olmuşsa bilmek isterdi. Yaşlılar evinde kaldığı sırada Naziye’ye daha çok sarılmış ve ondan sürekli Türk gazetesi bulmasını istemiştir. Özellikle Cumhuriyet gazetesini tercih etmiştir” (Türk, 2014: 13-14).

Nevzat Yalçın, ahlâkî ve kültürel değerlere önem verir. Kültürlü ve sosyal yönü güçlü bir insandır. Gezmekten, gezilerden hoşlanır; pek çok ülkeye seyahat eder. Özellikle denizi ve deniz kıyılarını çok sever. Çocukluğundan beri sahillerden deniz kabuğu toplama alışkanlığı bulunduğunu belirtir: “Ben, deniz kabuğu toplamaya bayılırdım. Başım önde kumsalda yürürken, o yıllarda okuduğum bir Japon masalında birbirinden güzel deniz kabukları toplayan, Yama adlı çocuğu düşünürdüm. Topladığım kehribar renkli kabukların benzerine başka hiçbir kıyıda rastlamadım. O merakım bugün de sürüyor. Ne zaman bir sahilde tatile gitsem, ilk işim, kabuk avına çıkmak olur. Başım yerde, çakıl taşları arasında kabuk ararken duyduğum huzur ve sükûnu başka hiçbir şeyde bulamam, ama toplayabildiklerim, elli yıl önce Podamos sahilin tarayan küçük Yama’nın bulduğu deniz kabuklarının yanında nedir ki...” (Yalçın, 1988: 21).

Nevzat Yalçın, hayatının sonlarına doğru alzheimera (alzaymır) bağlı olarak dil ve düşünce yetisini kaybedene dek kuvvetli bir hafızaya, Doğu ve Batı’ya ait geniş bir kültüre sahip bir şahsiyettir. Çok iyi derecede İngilizce ve Almanca konuşur, çeviri yapabilecek düzeyde İngiliz dili ve edebiyatına hâkimdir. Öte taraftan iyi bir eğitimcidir. Orta Doğu Teknik Üniversitesi ile Alman liselerinde İngilizce öğretmenliği yapar. Türk Dili ve Edebiyatı tahsili görmekle birlikte, hiçbir zaman edebiyat öğretmenliği yapmaz, İngilizce öğretmeni olarak anılır ve bu daldan emekli olur.

Nevzat Yalçın vatanperver bir insandır; Kıbrıs’ı, Türkiye’yi ve büyük Türk milletini çok sever. Atatürk ilke ve inkılâplarına yürekten bağlıdır. Yeni Türkiye’nin yaratıcısı büyük önder Mustafa Kemal Atatürk’e derin bir hayranlık ve saygı duyar. Yalçın’ın Atatürk sevgisi çocukluk günlerine dayanır

(Yalçın, 1988: 43-44). Hatem Türk'e göre şair, "(...) hayatında hep Mustafa Kemal'i örnek almış, onu taklit etmiş ve onunla gurur duymuştur. Şık giyinmesi, dik durması, sanat zeoki, güzel konuşması, yürüyüşü, dinlediği müzikler, halkına bakışı çoğunlukla kaynağını Atatürk'ten almıştır" (2014: 14).

Dünya görüşü bakımından antimarksist ve milliyetçi olan Nevzat Yalçın, Türk kültürüne derinden bağlıdır. Birçok yazısında sosyalizm ve komünizmi tenkit eden şair, milliyetçiliği de yüceltir. Bu sebeple milliyetçi ve gelenekçi bir çizgiye sahip olan *Hisar*'a sonuna kadar bağlı kalır. Yalçın, *Hisar*'ın başlangıcından (1950) son sayısına dek (1980) şiirleri, yazıları ve fikirleriyle bu dergiyi ve topluluğu destekler.

Şiirlerinde duygu kadar düşünce de vardır; ancak o duygu şairi olarak ünlenir. Bilhassa "aşk" onun şiirini idare eden egemen unsurdur. Şairin dünyası hayallerle doludur. Aşk şiirlerinde onu içten içe saran, ayrılığın acısıdır; bu yüzden duygusal ve marazi bir ruha sahip görünür. Nevzat Yalçın için bir aşk adamıdır denilse yeridir. Zira o aşkı sever ve sık sık âşik olur, evlenir, terk edilir, ayrılır; ancak aşktan hiçbir vakit ümidini kesmez. Resmî olarak üç evlilik yapar ve pek çok gönül ilişkisi yaşar. İlk aşkı Poli'de Rum komşuları Karavoli'nin küçük kızı Elpitha'dır: "(...) Evin arkasından geçen yolda Poli'nin en zengin ailelerinden İliyalılar ve Rum dülgere Karavoli'ler otururdu. Her iki Rum ailesinin güzel kızlarını unutmamışım. Kavruk ve esmer tipik Rum olmaktan uzak, uzun boylu, mavi gözlü ve beyaz tenliydi. Sonraları, Liseye başladığım yıl Karavoli'nin küçük kızı Elpitha'ya sevdalanmıştım. Elpitha, bilmiyorum hâlâ oralarda ve öyle şirin mi..." (Yalçın, 1988: 38).

Hayat serüveni inişler ve çıkışlarla dolu, çok yönlü ve renkli bir şahsiyet olan Nevzat Yalçın'ın yukarıda kısaca verilmiş olan kişilik özellikleri, dünya görüşü, sosyal ve moral portresi sanatı üzerinde doğrudan etkili olmuş, pek çok şiirinin satır arasında açık ya da gizli yer almıştır.

Sanatının Evreleri

Nevzat Yalçın'ın uzun sanat yaşamını gösterdiği özellikler ışığında üç döneme ayırıp incelemek kabildir :

1- Şiire başlaması ve ilk dönem şiirleri (1940-1950): Bu dönem, "Gençlik Şiirleri" veya "Hisar Öncesi Dönem" gibi farklı başlıklarla da adlandırılabilir. Nevzat Yalçın'ın gençlik şiirleri, 1940-1950 yıllarının verimi olarak karşımıza çıkar. Şair ilk devresinde bütünüyle taklit yolundadır. Nevzat Yalçın'ın ilk devresi acemi şiirler yazdığı, Halk ve Divan edebiyatlarını taklit ettiği, nazireler dizdiği, basmakalıp sıfat ve ifadeler kullandığı evresidir. Bu dönem *Hisar*'da yazmaya başladığı 1950'ye kadar sürer. Şairin ilk şiirleri Kıbrıs'ta ve Türkiye'de yayınlanan *Söz*, *Halkın Sesi*, *İstiklâl* ve *Hür Söz* gazeteleri ile *Ocak*, *Yeşilada* (Türkiye) ve *Yedigün* (Türkiye) gibi birçok süreli yayında çıkar. Ancak bunlar şairin "A" Sokağı ile *Güneş ve Adam* adlı şiir kitaplarına alınmaz. Bu şiirlerden bazıları çok uzun yıllar sonra, şair üzerinde ilmî çalışmalar yapmış olan akademisyen Hatem Türk'ün yayınlamış olduğu *Nevzat Yalçın-Yayımlanmamış Şiirler* (2015) adlı kitapta toplanır.¹ Şairin *Hisar* öncesi dönemde - ki bunların çoğunu Kıbrıs'ta kaleme almıştır - yazdığı şiirlerinden tespit edilebilenlerin başlıkları şöyledir: *Ey Şairler*, *Şikâyetnâme*, *Matbuat Âlemimize Kaside*, *Gazel (Güzide Şair Engin Gönül'e)*, *Kıbrıs'a Sesleniş*, *Hasret*, *İlk Aşk*, *Aynı Hikâye*, *Afrodit'in Hamamında*, *Köy Kızları*, başlıksız koşma tarzında bir şiir ve Nâbî'nin "görmüşüz" redifli gazeline bir nazire.

Nevzat Yalçın'ın ilk dönem şiirleri hakkında bilgi veren kaynakların başında kendi anıları gelmektedir. Yalçın'ın anlattıklarına göre şiire ortaokul yıllarında başlamış, ilk şiirini on dört yaşını sürerken *Söz* gazetesinde yayınlamıştır. Bu manzume Halk edebiyatı formunda yazılmış, platonik bir sevda şiiridir:

"(...)

¹ Hatem Türk'ün ulaşabildiği ve kitabında yer verdiği Nevzat Yalçın'ın ilk dönem şiirleri şunlardır: *Kıbrıs'a Sesleniş*, *Ey Şairler*, *Hasret*, *Aşk*, *Afrodit'in Hamamında*, *Köy Kızları*, *Aynı Hikâye*. Bkz. (Türk, 2015: 47-58).

*Derin sükûnuna dalarken dağlar
Benim de yüreğim hicrile ağlar
Hasret içerimi alevle dağlar
Dökülür gözümden kızgın gözyaşı”* (Yalçın, 1988: 103).

Koşma tipi kafiye (abab/cccb/dddb), 11’li hece vezni ve dörtlük nazım birimiyle kaleme alınan bu şiirin yanında, Nevzat Yalçın’ın gençlik şiirlerinde Divan edebiyatı şekilleri ve aruz da çok yaygın kullanılır. Yalçın’ın daha lise yıllarından itibaren aruzu bildiğini ve şiire uyguladığını burada vurgulamak gerekir. O, ilk dönem şiirlerinden başlayarak aruzu kullanacak ve olgunluk çağında da bunu sürdürecektir. Gazel formunda yazdığı ilk şiirlerinden biri anlarında söz ettiği bir naziresidir. Bu şiir, XVII. asır Divan şairlerinden Nâbî’nin “*Bâğ-ı dehrin hem bâharın hem hazânın görmüşüz / Biz neşâtın da gamın da rûzgârın görmüşüz*” dizeleriyle başlayan ünlü “görmüşüz” redifli gazeline karşı yazılmış bir naziredir.² Henüz bir lise öğrencisi olan Yalçın, bu şiirini *Halkın Sesi* gazetesinde yayınlamıştır (Yalçın, 1988: 104).

Nevzat Yalçın’ın ilk dönem şiirlerinin yer aldığı başka bir kaynak da Suna Atun’un *Kıbrıs Türk Hiciv Şiiri Antolojisi*’dir. Burada Nevzat Yalçın’ın ilk şiirleri içinde önemli bir yer tutan hiciv-taşlama tarzında yazılmış şiirleri bulunmaktadır. Bunlar 1944-1946 yılları arasında kaleme alınan ve *Halkın Sesi*’nde yayımlanan şiirleridir. Divan edebiyatı nazım şekillerinden “gazel” ve “kaside” formlarıyla yazılan bu şiirler *Ey Şairler*, *Şikâyetnâme*, *Matbuat Âlemimize Kaside* ve *Gazel-Güzide Şair Engin Gönül’e* başlıklarını taşır. Kıbrıs Türk edebiyatında 1940’ların ortalarından başlayarak 1950’lerin sonlarına kadar devam eden ve özellikle gazete ve dergiler etrafında gelişen bir hiciv-yergi edebiyatının varlığı söz konusudur. Dönemin süreli yayınlarının hiciv-taşlama şiirlerine yer vermesi, şairleri ve genç yetenekleri bunlara dair özendirmesi ve birbirine rakip gazeteler arasındaki (bilhassa *Halkın Sesi* ve *İstiklâl*) hiciv-yergi düelloları, devrin birçok sanatçısı üzerinde etkisini gösterir. 1940’lı-50’li yılların pek çok genç şairinin, deyim yerindeyse bu moda kapılarak ilk şiirlerini hiciv-taşlama tarzında yazdıkları rahatlıkla söylenebilir ki Nevzat Yalçın da bunlardan biridir. Onun ilk kez 4 Ağustos 1945 tarihli *Halkın Sesi* gazetesinde yayımlanan 21 beyitlik *Matbuat Âlemimize Kaside* başlıklı hicivyesinde, dönemin şair-yazar-kültür adamı ve gazeteleri eski gelenek tarzında ustaca taşlanır:

*“Neden ey dost bu akşam da, gönül feveran eder?
Çün şairler meclisinde kadehler devran eder.
(...)
Bu ne himmet, ne bereket, nice bin şaheserle,
Muharrirler, münekkitler, alemi hayran eder:
Reşâd Kâzım dehri bilmez, estetikten bihaber,
Gâh filozof, gâh münekkid... bir, iki, dan dan eder!
Söz mü dedin? Ona bilmem, bin musahhîh mi lâzım.
İğri büğrü makaleler, alemi candan eder.
(...)*

² Nevzat Yalçın *En Eski En Uzak* adlı kitabında “görmüşüz” redifli bu gazelin Bâkî’nin olduğunu söylemektedir: “(...) Yalnız, lisenin onuncu sınıfına geçerken *Halkın Sesi* gazetesinde çıkan, aruzla yazdığım bir nazîre yüzünden, edebiyat hocamızdan azar işitmişim. Hoca, beni Bâkî’nin “Görmüşüz” redifli gazelinesi taklit etmekle suçluyordu. Sınıfta bütün gözler ben “üstad” a çevrilince, biraz da korkudan olacak şaşırıp kaldığımı hatırlıyorum. Hoca haksızlık ediyordu, ama dayacağım da yer aldığı o eğitim sistemi içinde ses çıkaramazdım. Benim şiirim bir nazîre idi. Belli ki, okuduklarımızın etkisiyle özenmiş, Bâkî’nin *Bâğ-ı dehrin hem hazânın hem baharın görmüşüz* diye başlayan gazelinesi tanzir etmişim” (Yalçın, 1988: 104). Ancak Yalçın’ın hatıralarında bahsettiği bu şairin, Bâkî değil, Nâbî olması gerekir. Zira Bâkî divanında yaptığım taramada böyle bir şiire rastlamadım. Ayrıca Nihat Sami Banarlı’nın *Resimli Türk Edebiyat Tarihi-II* kitabında da şiirin Nâbî’ye ait olduğu (s.671) görülmektedir. Hatem Türk’ün Nevzat Yalçın üzerinde yaptığı incelemesinde de bu hatalı bilgi aynen tekrar edilir (Türk, 2014: 24).

*Kemal Rüstem, Çiftçioğlu, Kemal Eşref Sakarya
Elifi mertek sanırken ima-yı irfan eder.*

(...)

*Bu ne ilham, ne eserler, pir sultanım Mapolar
Hesap tutsam, yılda bilmem, kırk sekiz destan eder.
Nerde Lübnan, nerde Beyrut, ah edersin Nazif'im,
Kaybolan Dünya'n mı böyle, gönlünü viran eder?*

(...)

*Hayretteyim: ne azamet, niye mağrur Urkiye?
Bu mecliste belki kendin, Halde Edip zanneder.
Semih Sait! şair misin, feylosof musun kâfir?
Sendeki bu iki cevher, dehânu ilân eder.*

(...)

*Hicveyledin yeter Yalçın, olmuşa kim şi'rine
Şu yığitler hüküm verir, cinnete nişane eder.” (Atun, 2005: 84-87).*

Nevzat Yalçın'ın ilk dönem şiirleri içinde hiciv-yerginin yanı sıra, daha sonraki olgunluk çağı şiirlerinde çok işleyeceği bir tema olan “aşk” unsuru da dikkati çeker. Şair bu dönemde Divan şiirindeki aşk anlayışını yansıtan şiirler yazar. Ağustos-Eylül 1946 tarihli *Ocak* dergisinin 9. sayısında çıkan ve Semih Sait Umar'a ithaf edilen *İlk Aşk*³ başlıklı şiir, aruz vezniyle (Mefûlü / mefâîlü / mefâîlü / feûlün) yazılmış, Divan şiiri zevk ve estetiğine göre kurgulanmıştır:

“Gel söyle kuzum, gel bana bahset kederinden / Çehren sarı güller gibi solgun, neden öyle? / Anlat bana âhın niye çıkmakta derinden? / Anlat dediniz, anlatayım derdimi anne... / Bilmem ki neden kalbimi sarmış helecanlar? / Bazan beni sarsan bu sebepsiz heyecan ne? / (...) / Derler ki seven, mutlaka hicrana düşermiş! / Şîrin düştü de sahrâlara Ferhâd / Ömrünce ne susmuş, ne arzusuna ermiş... / Anlat: bu tuhaf derde düşenler neden ağlar? / Leylâ diye can verdi mi Mecnun acısından? / Leylâ diye, Leylâ diye seslendi mi dağlar? / (...) / Sevâ, bir uzun gurbete benzer ki ölü de, / Vuslat dilemez yolcusu, feryâdına rağmen / Leylâ ile Mecnun gibi sevmekse kaderde... ” (Yalçın, 1946 b: 7).

2- Hisar dönemi veya olgunluk çağı şiirleri (1950-1980): Nevzat Yalçın'ın olgunluk devri, *Hisar* dergisinde yazdığı 1950-1980 arasındadır. Sanatçı olarak Nevzat Yalçın'ın hiç kuşkusuz en önde gelen niteliği şairliğidir. O, edebî kişiliğini *Hisar*'da bulmuş ve ömrünün sonuna dek bir “Hisarcı” olarak kalmıştır: “Nevzat Yalçın, edebiyat tarihlerimizde Hisarcılar olarak anılan grubun bir temsilcisidir. *Hisar*'ın başlangıcından son sayısına dek yazuları, şiirleri ve fikirleriyle bu topluluğun içinde yer alan Nevzat Yalçın, tıpkı mensubu olduğu anlayış gibi mütevazı yaşamış ve öyle ölmüştür. (...) Edebî varlığını büyük oranda *Hisar*'a borçlu olan Nevzat Yalçın da diğer *Hisar* sanatçıları gibi derginin genel anlayışına sahip bir sanatçıdır” (Türk, 2014: iii).

Nevzat Yalçın'ın *Hisar*'da yazmaya başladığı 1950'li yıllarda Türk şiiri, dört farklı kanaldan hareket etmiş ve büyük ustalarını yetiştirmiş ya da yetiştirmeye başlamıştı: Memleket edebiyatı çerçevesinde ürün veren Faruk Nafiz Çamlıbel, Ahmet Kutsi Tecer, Ömer Bedrettin Uşaklı, Arif Nihat Asya vb. ; Yahya Kemal ve Ahmet Haşim'den beslenen ve “saf-öz” şiir anlayışı içinde yazan Necip Fazıl Kısakürek, Cahit Sıtkı Tarancı, Ahmet Muhip Dıranas, Ahmet Hamdi Tanpınar, Ziya Osman Saba vb. ; sosyal gerçekçi şiirde ise Nazım Hikmet ve takipçileri ; ve nihayet 1940-50 arasında bir fırtına gibi esen, kendilerinden önceki bütün şiir geleneklerini reddeden ve deyim yerindeyse sanatımızda bir devrim yapan Orhan Veli Kanık, Oktay Rifat ve Melih Cevdet Anday'ın temsil ettiği Garipçiler. Nevzat Yalçın

³ Bu şiir *Ocak* dergisinin ardından, 7 Şubat 1950 tarihli *İstiklâl* gazetesinde (nr. 87, s.3) *Aşk* adıyla yeniden yayımlanır ve Hatem Türk'ün çalışmasında da bu adıyla yer alır. Bkz. (Türk, 2015: 52-53).

işte böyle bir ortamda *Hisar*'da görünmüş ve ürün vermeye başlamıştır. *Hisar* dergisi, 1950'den 1980 sonlarına kadar 277 sayı yayınlanmış ve 1980 askeri darbesiyle yayınına son vermiş Cumhuriyet tarihimizin önemli dergilerinden biridir.⁴ Mehmet Çınarlı'nın öncülüğünde 1950'den itibaren çıkarılmış olan bu dergi ve dergi etrafında toplanmış olan Hisarcılar (Munis Faik Ozansoy, İlhan Geçer, Gültekin Samanoğlu, Mustafa Necati Karaer vd.) gelenekçi-milliyetçi bir sanat anlayışını savunur. *Hisar* topluluğu, Garipçilere tepki göstermiş; millî-manevî değerlere dayalı bir şiir ortaya koymuştur. Bu topluluk, "1950'den sonra bir savunma mekanizması olarak güçlenmekte olan sol edebiyata karşı muhafazakâr yapının temsilcisi durumundadır. Poetika olarak Divan ve Halk edebiyatı, Yahya Kemal ve Ahmet Haşim çizgisiyle Cumhuriyet devrinde devam eden gelenekçi anlayışı takip etmiştir. Bunun yanında *Hisar* dergisi içinde yer alan sanatçılar, Batı edebiyatına da azımsanamayacak bir düzeyde ilgi göstermişlerdir" (Türk, 2015: X).

Şiirde ölçü, uyak gibi öğeleri önemseyen; klasik nazım şekilleri yanında serbest şiiri de tercih eden; aşk, doğa ve yurt sevgisi temalarını işleyen Nevzat Yalçın, bu topluluğa derginin 4. sayısında dâhil olur. *Hisar* dergisi üzerinde çalışmış olan Öztürk Emiroğlu, Yalçın'ın dergide 63 şiiri, 29 değişik konu üzerine incelemesi, 11 hikâyesi, 6 mektubu ve 1 polemik yazısı bulunduğunu ifade eder (2000: 32).

Nevzat Yalçın, olgunluk devrinde "az ve öz" üreten bir şair olarak gözüktür. *Hisar* dergisi içindeki verimli yazı hayatının ürünlerini iki kitabında bir araya getirir: "A" *Sokağı* (1969) ve *Güneş ve Adam* (1977). *Hisar* yayınları arasından çıkan bu iki kitabından sonra, Yalçın bir daha şiir kitabı yayınlamaz. Nesir eserlerini ise ancak 80'li yılların sonlarından itibaren yayımlayabilir. Hatem Türk, bunun ekonomik nedenlerden kaynaklandığını söyler (2014: 59). Şairin ilk şiir çalışması olan "A" *Sokağı* daha ziyade aşk ve kadın temalı şiirlerden meydana gelir. *Güneş ve Adam*'da ise ferdî temalar yanında sosyal ve politik içerikli şiirleri ile yurt sevgisi-vatan özlemi temaları da dikkati çeker. Nevzat Yalçın, olgunluk çağındaki eski şiir geleneğine bağlı kaldığı şiirlerinde, anlayış ve söyleyiş bakımından Yahya Kemal Beyatlı ile Ahmet Haşim çizgisine yakındır. Bu dönem şiirlerinde serbest ölçü ve biçimlerden başka aruz ve heceyi de kullanır; Batılı nazım şekillerinden ise soneyi sever ve tercih eder. Batı edebiyatında sonenin konusu sadece aşk olduğu hâlde bizde çok çeşitlidir. Bu durum Nevzat Yalçın'ın sonelerinde de görülmektedir. Şair, *Hisar*'da yayımladığı ve bir kısmını *Güneş ve Adam*'a aldığı sonelerinde çoğunlukla felsefî düşünceleri ve dünya görüşünü işler; Doğu-Batı kültürlerinin karşılaştırmasını yapar. Örneğin "Macar dostum Dr. J. Maldovanyı'ye" şeklinde bir ithafla başlayan 7 numaralı sonesinde Türk ve Macar ulusları arasındaki yakınlığa temas eder, iki ulusu akrabalık bağıyla birleştirir:

"Bin doru at içinde, Mohaç ovasında, bir deli kısrak / Sırtında erkekçe yiğit, kadınca güzel, elini siper tutarak / Bir kız, "ya sen doğ ya ben doğayım" der gibi aya, ufka bakar. / Sensin bu, sen... Piroşka, İldiko, Aranka, tatlı Macar! / Adını söylemesen de olur, Magyar olsun ya da yâr, / Unutma, sen ve ben, bindiğin deli atlar gibiyiz, Asyalıyız. / Çok sular geçti köprülerin altından, çok, ey kız! / Şimdi ortalık sütliman, artık uzaklardayız, / Ko gitsin kaldıysa zerresi, bırak öfkeyi, hıncı. / Oldu bir defa, unut da gel, bak ne akın kaldı ne akıncı, / Aşkım sana sırlıklam, "yemin et" dersin, bu kaçıncı?! Yetmez mi bunca kez sana geldiğim, kandayken iki elim? / Sıcacık yüreğin benim yüreğim, şakıyan dilinde dilim, / En azından akrabayım sana Magyar, ama akrep değilim. " (Yalçın, 1977: 18-19).

Hisar dönemi şiirlerinde Nevzat Yalçın, düşünce ağırlıklı ürünleriyle dikkati çeker. Bilhassa ikinci kitabı *Güneş ve Adam*'da bu tarz şiirlerin seçkin örnekleri yer alır. *Pembe Tirenler Kara Tirenler* (s.40-41), *Sarkaç* (s.42-43), *Kaybolan Yıldızlar Kimin?* (s.44-45) ve *Ölümler ve Biz* (s.76-77) gibi şiirlerinde memleket düşüncelerini anlatır; 70'li yılların Türkiye'sindeki öğrenci olaylarına, sağ-sol çekişmelerine işaret eder.

⁴ *Hisar* dergisi ve Hisarcılar hakkında geniş bilgi için bkz. Öztürk Emiroğlu, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Hisar Topluluğu ve Edebî Faaliyetleri*, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2000, 530s.

Bu şiirlerde, şairin siyasete karşı olumsuz bakışı söz konusudur:

“Tepemde beynimin ortasına doğru bir sarkaç
Her sabah güm güm vurur şakaklarım.
Soldan sağa, sağdan sola, güm güm
Öfkeden kızaran kulaklarım
Utancımın bir şey diyemem, kaç kez ölüyorum.
Kaç kez ölüyorum senin yüzünden sarkaç
Sol, sağ, sol, sağ, sol...
İki câmi, arada ben bînamaz, şaşkın
Testinin kırıldığı su yolu, belli, bu yol.
Bitsin bu kurşun ıslığı, yetsin artık, dur
Şakaklarımda koca bir yurdun nabzı vurur
(...)” (Yalçın, 1977: 42-43).

Şairin düşünce ağırlıklı şiirleri içinde Kıbrıs’ın da özel bir yeri vardır. Nevzat Yalçın, birçok şiirinde Kıbrıs sevgisini ve Kıbrıs’ın güzelliklerini işlerken Rum ve Yunanlılara karşı duygu ve düşüncelerini ifade eder. Onun millî-manevî hassasiyetinin ürünü olan şiirlerinde, Rum ve Yunanlılarla ilgili menfi yargıları yer alır. Bunlardan biri *Hisar*’da *Yunan’a Gazel* başlığıyla çıktıktan sonra⁵, *Güneş ve Adam*’da yalnızca *Gazel* adıyla yayımlanan 11 beyitlik gazelidir. Söz konusu edilen şiirde, Yalçın’ın Yunanlılara ağır ithamlarda bulunmasını, şiirin 1974’te, yani Barış Harekâtı günlerinde kaleme alınmış olmasının payı olsa gerek:

“(...) Senin hiç bilmediğin, görmediğin erdemleri / Şimdi Mehmet’ten öğreneceğin en mutlu ândır. / Tüfek icâd olunca da Mehmet bozulmadı / Mertlik onun Kalûbelâ’dan beri şanıdır. / Sen, mâsuma kurşun sikar, evler yakar, ırza geçersin / O, senin halkının ızdırabıyla de ağılıyandır. / Savaş ahlâkı nedir, oldum olası bilmezsin / İzmir’de yaptıkların hâlâ damlayan kandır. / Byron ki hayrandı senin neyine, bilmem, / “Gerçekte, demiş, insanların en kahpesi Yunan’dır.” / Eski Yunan uygarlığı mu, bundan sana ne? / Sen tavernacı Hristo’sun; o Aristo’dur, Aristofan’dır. / Nedir alıp veremediğin Türk’ten bunca yıl ? / İzmir’dir, İstanbul’dur ve belki Ardahan’dır! / Uyan İsa’yı seversen, silkin bu uykudan / Bize İzmir nasıl vatansa, Kıbrıs da vatandır.” (Yalçın, 1977: 74-75).

3- *Hisar* sonrası şiirleri (1980-2012): Şairin bu evresi durgunluk dönemidir. *Hisar*’dan sonra kaleme aldığı hiçbir şiirini yayınlamamıştır. Bunlar ancak şairin ölümünden sonra, Hatem Türk tarafından bir araya getirilerek *Nevzat Yalçın Şiirler* (2015) adı altında yayımlanmıştır. Şairin *Hisar*’daki şiirlerine benzemeyen, onun ilerleyen yaşlarındaki duygu-düşünce dünyasını yansıtan bu şiirlerle ilgili, Hatem Türk şöyle yazar:

“(...) Şair, bundan sonraki yaşantısında da hem şiir hem de düz yazı yazmıştır. Ancak ne şiirlerinde ne de diğer yazılarında *Hisar*’daki heyecanı, titizliği görmek mümkün değildir. Öte yandan öteki yıllarda salt şiire önem veren şairin ilerleyen yaşında bu özelliğinden bir parça uzaklaştığı görülür. Nevzat’ın bu dönem şiirlerinde Türkiye’deki siyasî gelişmelere göre bu düşünceler doğrultusunda şiirler kaleme aldığı görülmektedir. Öte yandan Nevzat, Almanya’daki emeklilik sonrasında sosyal hayatının zenginliğine de paralel olarak yakınlarına, dostlarına, ilgi gösterdiği şair adaylarına hediye amaçlı şiirler de kaleme almıştır. Şairin önceki şiirlerinde de görülen dünyanın başka ülkelerinde zulme uğrayanlarla ilgili duyarlılığı bu şiirlerinde de bulunmaktadır. Nevzat Yalçın’ın ilerlemiş yaşında geçmişe dair muhasebesi, özlemi de bu şiirlerinde görülmektedir. Ancak bunları kitaplaştırma imkânı olmadığından pek çoğunu sıklıkla yaptıkları sanat toplantılarında dillendirmiş, fotokopilerle çoğaltıp yakınlarına vermiştir” (Türk, 2014: 48).

Şairin *Hisar* sonrası şiirleri içinde ferdî duyguları ve yaşanmışlıkları konu edinenler yanında

⁵ Nevzat Yalçın, “Yunan’a Gazel”, *Hisar*, nr. 129, Eylül 1974, s.7.

politik şiirleri de öne çıkar. Örneğin *Siyah Güller*, *Mavi Akşam*, *Gölgem*, *Zaman Ötesi*, *Liman*, *Şafakta*, *Mum* ve *Anokroni* başlıklı şiirleri şairin ruh dünyasını yansıtan ferdî duygulu şiirleriyken; *Siyah Kıta*, *Pişkin Batı*, *Bacınname*, *Süleymanname*, *Multi Hacı*, *Kaderin Cilvesi*, *Kaçak* ve *İpek Yolu* politik düşüncelerini ifade eder. Ferdî duygulu şiirlerinde, hayat karşısında şair sıklıkla kendi yaşamını konu ederek kendisiyle hasbihal eder (Türk, 2015: 30):

“Nedir gölgem şikâyetin?
Seninle paylaşmadık mı aydınlıkları
Kavgasız güriültüsüz,
Yetmiş yıl?
Her gün batımında sen değil misin
Kaşla göz arası habersiz giden?
(...)” (Türk, 2015: 105).

Hatem Türk’e göre, Yalçın’ın *Hisar* sonrasındaki politik şiirleri, *Hisar*’dakiler kadar yüksek şiir işçiliğine sahip değildir (2015: 34). Bunlar daha çok şairin fikirlerini nazma yerleştirmesinden ibarettir. Nevzat Yalçın’ın politik şiirleri esasen birer hiciv-taşlama örneğidir. Şair bu şiirlerinde hem Batı dünyasını hem de Türk siyasetini eleştirir. Avrupa’yı sömürgeci olarak gördüğü *Pişkin Batı* adlı şiirinde;

“Sömürdüler, semirdiler nice yüzyıl, sonra gittiler;
Bir iskeletler kıtasıydı geride kalan.
O gün bu gündür “insan hakları” türküleri
Yansır durur “koruyucu melek” Avrupa’dan” (Türk, 2015: 98)

diyerek taşıdığı sömürgeci Avrupa zihniyetini *Siyah Kıta* şiirinde de ele alır. Burada Batı’yı, Afrika kıtasını sömürmek ve silâh ticareti yapmakla suçlar:

“Bir kıta düşün ölüm gibi siyah, aç sefil...
Sineklerin üşüştüğü şiş karınlı çocuklar ah,
Analar sütsüz, bir deri bir kemik, babalar yoksul...
Batı şefkatle koşar, ‘ucuza silâh var, silâh!’ ” (Türk, 2015: 97).

Love The Neighbour İngilizce başlığını kullandığı şiirinde de yine Haçlı zihniyetine sahip sömürgeci Avrupa’yı hedef alır:

“Hani ya, komşunu sev, demişti İsa Mesih?
Taş üstünde taş bırakmadı nice yüzyıl çocukları;
Haçlı sömürgeci kan döktüler beş kıtada,
Kan kardeşi olmak için zâhir, pek çokları!” (Türk, 2015: 84).

Kaçak şiirinde, uluslararası silâh-uyuşturucu ve insan ticareti yapan para baronları ya da güçleri eleştirilir. Burada Ziya Paşa’nın *Terkîb-i bend*’inden yapılan iktibas sanatı dikkati çeker:

“Binlerce kaçak insan, tonla altın, milyonla silâh...
Kamyonla giren eroin ülkemde kalır binlerce kez,
Bitsin başka coğrafyalardan giren bu felâket,
' Zira bu terazi o kadar sikleti çekmez.' ” (Türk, 2015: 89).

Nevzat Yalçın, Türk siyasetiyle ilgili eleştiri şiirlerinde dönemin başbakanları Süleyman Demirel, Tansu Çiller ve Necmettin Erbakan’ı hedef gösterir. Hatem Türk bu şiirlerle ilgili şunları söyler:

“Onun hayatının son yıllarında aklımı çokça meşgul eden konulardan biri de Türkiye’deki her alanda geriye gidişlerdir. O, ömrünün uzun bir kesimini Atatürk ilke ve inkılaplarının ışığında ilerleyen Türkiye Cumhuriyeti’nin giderek güçleneceğine inanmış ancak son yıllarında bu, yerini umutsuzluğa terk etmiştir. Bu yüzden de şair, özellikle belli bir süreden sonra bizzat başbakanları eleştiren şiirler yazmıştır” (Türk, 2015: 41).

Süleymanname, *Bacınname* ve *Hacınname* gibi ortak isimler taşıyan bu şiirlerde, başbakanların

karakteristik özellikleri, siyasî görüşleri ve vaatleri, yolsuzlukları, halkı aldatmaları ve bunlara benzer daha pek çok yönleri eleştirilir. *Süleymanname*'de yer alan *Veda Töreni* başlıklı dördlükte, kendine özgü üslubu ve yerel ağzı kullanmasıyla Süleyman Demirel taşlanır:

"Son bir defa seslendi ihtişamlı Süleyman,

Sirkatzede şapkayla ihtiram bölüğüne

- Elveda uşahlarım çoluk çocuk nassınız?

- Sağ ol ağam, çoh şükür bugünü gösterene... " (Türk, 2015: 115).

Bacname'deki *Emanet* şiirinde ise hiciv okları Tansu Çiller'i hedef alır:

"Sen ki Süleyman Bey'in emaneti imişsin...

Gerçekte seni bize musallat etti gitti;

Abuk sabuk Türkçenle yıllar yılı pot kırdın

Ve hep Makyavel kaldın, onunsa pili bitti." (Türk, 2015: 124).

Nevzat Yalçın'ın "Necmettin Erbakan'la ilgili eleştirileri de çoğunlukla onun "şeriatçılığı", nasıl olduğu anlaşılmayan zenginliği, devletin parasıyla Hac ibadetini yapması ve devletin itibarını zedelemesiyle ilgilidir" (Türk, 2015: 43):

" 'Bîbaht olanın başına bir katresi düşmez' iken,

Yüz kırk kilo altın!... Sağanak m'ola bire mel'un?

Gittin, tam otuz kez Suudi'ye çil çil onu saçtın,

Bu fakir halkın her şeyi sana haram olsun! " (Türk, 2015: 86).

Şiirinin Dış ve İç Özellikleri (Yapı ve Muhteva Unsurları)

İnci Enginün, Nevzat Yalçın'ın şiirini değerlendirirken "*Nevzat Yalçın şekilde kendisini serbest hissederek şairlerdendir*"(2001: 102) der. Şairin sayısı 150'yi bulan eldeki bütün şiirleri incelendiği zaman bu tespitin hakikatten doğru olduğu görülür. Nevzat Yalçın, yayımladığı "*A*" Sokağı (1969) ve *Güneş ve Adam* (1977) adlı iki kitabındaki şiirleriyle bu kitaplarına girmeyen, gazete ve dergi sayfaları arasında kalan ya da *Hisar*'dan sonra yazdığı ve hiç yayımlamadığı – ki bu şiirleri Hatem Türk tarafından toplanmıştır – diğer şiirlerinde de gerek yapı-şekil, gerekse içerik bakımından Doğu ile Batı arasında geniş bir yelpazede gidip-gelen ve çeşitlilik arz eden bir şiir ortaya koyar.

Nevzat Yalçın, Doğu ve Batı şiir geleneklerini sentezlemiş bir şairdir. Onun şiirinde, gelenekteki Halk ve Divan şiiri unsurları ile Batı'nın şekil-vezin-kafiye ve ahenk unsurları iç içe geçer. Başka bir tabirle biçim, ölçü, kafiye, ahenk, dil ve üslup, Nevzat Yalçın şiirinde bir bütünlük oluşturur. Nazım birimlerinde beyitten dördlüğe, beşlikten altılığa ya da farklı sayıdaki dizelerden oluşan bentlere; şekilde, gazelden kaside ve hicviyeye, koşmadan sone ve serbest nazma; kafiyede, gelenekteki koşma, gazel ve mesnevî tipi kafiyelenişten Batı'dan gelen sarmal ve çapraz uyaklara uzanan Nevzat Yalçın, vezinde ise Türk edebiyatında başlangıçtan günümüze kadar görülmüş olan hece, aruz ve serbest ölçülerin her üçüne de bağlı kalır.

Nevzat Yalçın'ın dili doğal, anlatımı samimidir. Onun şiirlerinde duygularının doğallığı, sözcüklerinin titizlikle seçilişi, ses ve kafiye armonisinin uyumu hâkim unsurlar olarak görülür. Az ve öz yazan Nevzat Yalçın'ın en karakteristik özelliklerinden biri de "az, öz ve güzel" söylemeye özen gösterişidir. Şiirlerinde işlediği başlıca konu-tema ve motifler arasında aşk, kadın, çocukluk günleri ve geçmişe özlem, anılar, anne motifi, yalnızlık, ölüm duygusu, yaşlılık psikolojisi, umut ve umutsuzluk, Kıbrıs (Kıbrıs imgesi Yalçın'da bir tem ve motif kaynağıdır), gurbet duygusu (bilhassa yurtdışındayken yazmış olduğu şiirlerinde vatan hasretini işler), memleket manzaraları ve millî duygular, Türkiye'deki dönemin siyasî ve sosyal olayları (darbeler, sağ-sol çekişmesi vb.), Doğu-Batı algılaması, felsefî düşünceler ve dünya barışı (özellikle siyah ırkın ezilmesine karşı koyduğu tepki) sayılabilir. Anlaşıldığı gibi Nevzat Yalçın, aşk ve yaşama sevinci kadar, ölüm, umutsuzluk ve yalnızlık felsefesini de aynı kuvvetle terennüm eden; ferdî hislerden millî ve evrensel temalara çıkan çok çeşitli duygular şairidir.

Dış özellikler: Divan, Halk ve Batı edebiyatlarından gelen biçimleri de denemekle birlikte Nevzat Yalçın'ın şiirine serbest biçimler veya serbest nazım hâkimdir. Vezin ve kafiye kurallarına uymayan nazım demek olan serbest şiir, Türk edebiyatında bir yandan Batı etkisinin, bir yandan da kafiye ve vezin konusundaki tartışmaların bir sonucu olarak ortaya çıkar. Türk şiirinde ilk defa Nâzım Hikmet'in denediği ölçsüz şiir/serbest nazım, XX. asrın başlarından itibaren gelişmeye başlar ve günümüz modern şiirinde hece ile aruzun önünde açık ara ilk sırada yer alır. Nevzat Yalçın'ın yekûn sayısı 150 tutan ⁶ bütün şiirlerine göz atıldığı zaman bunların büyük bir bölümünün ölçsüz-serbest şiirler olduğu görülür. Serbest şiirde şair, arzu ederse kafiye kullanabilir ya da kullanmaz; yine isterse şiiri birtakım bentlere ayırabilir veya hiç ayırmaz. Bu özellikler Yalçın'ın serbest şiirlerinde de görülmektedir. Mesela, *Pancur* (Yalçın, 1969:41-42) başlıklı şiirini ölçsüz ve kafiyesiz yazmakla birlikte 3 dörtlük ve 3 ikilik şeklinde bentlere ayırır. Bu tarzdan diğer şiirleri arasında *İki Mısra* (3 dörtlük, 2 üçlük), *Bırak Çocuk* (3 dörtlük, 3 dize), *Gece* (2 beşlik, 3 üçlük), *Aşka Prelüd* (1 altılık, 2 yedilik), *Vazo-Kadın* (2 ikilik, 2 dörtlük, 2 beşlik, 1 dize), *Kadınların Şarkısı* (3 beşlik, 1 ikilik), *Çember* (1 dörtlük, 2 üçlük), *Dön Çocuğum* (1 dörtlük, 2 beşlik), *Geriyeye Doğru* (5 dörtlük), *Cermen Kızı* (3 dörtlük), *Kıbrıs'tan Peyzaj* (3 üçlük), *Aşk* (2 dörtlük, 1 beşlik), *Vicdan Azabı* (2 dörtlük, 1 altılık) ve *Bahçedekiler* (2 beşlik, 3 dörtlük, 1 dize) sayılabilir.

Nevzat Yalçın'ın düzenli şiirleri arasında gelenekten gelen koşma, kaside ve gazeller ile Batılı klâsik biçimlerden olan sone nazım şekli oldukça sık tercih edilir. Ancak şair, bu klâsik formları kullanırken gelenekte olmayan bazı değişiklikler-yenilikler yaparak şekillerle oynar. Söz gelişi, her zaman aruzla yazılan gazel ve kasideleri hecenin uzun kalıpları 14'li, 15'li ve 16'lı ölçeklerle yazar; yanı sıra bazılarının makta beyitlerinde de adını kullanmaz. Yine gazel ve kasideler başlıksız şiirler olmakla beraber, Yalçın bunlara *Ey Şairler*, *Şikâyetnâme*, *Kıbrıs'a Sesleniş*, *Hasret*, *Matbuat Âlemimize Kaside* gibi adlar koyar. Bazen de gazel ve kasidelerin hiç değişmeyen klâsik kafiye örgüleriyle oynar. Örneğin, gazel biçiminde ve aruz ölçüsüyle yazılan *Kıbrıs'a Sesleniş* (Türk, 2015: 47-48) şiirinde, aa / ba / ca / da ... şeklinde kullanılması gereken "gazel tipi" kafiye düzenini, aa / bb / cc / dd ... biçimindeki "mesnevî tipi"yle kaleme alır. Aruz ölçüsü ve 12 beyitle gazel formunda yazılan bir başka şiiri *Aşk'ta* (Türk, 2015:

⁶ Şairin şiir kitaplarına girmiş-girmemiş bütün şiirlerinin dağılımı şu şekildedir: "A" Sokağı (1969) kitabında 35 adet şiir yer alır: *A Sokağı*, *Mavi Bahar*, *Kart Postal*, *Uğurlar Olsun*, *Bilir misin?*, *Vazo-Kadın*, *Aşka Prelüd*, *Piyanoda*, *Senden Gelen*, *Ellerin İyilik Dolu*, *Bilanço*, *Kırkıncı Bahar*, *Ağaç*, *Lotüs Çiçeği*, *Bahara Çağrı*, *Ahtapot*, *İki Mısra*, *Böyle Değildi*, *Pancur*, *Tekin Değil*, *Kağıt Helvacı ve Çocuklar*, *Bırak Çocuk*, *Gece*, *Merdiven*, *Deli*, *Rüyam*, *Tezad*, *Dönebilsem*, *Bir Şark Rüyası*, *Adem ile Havvâ*, *Son Perde*, *Geldiğin Zaman*, *Bir Kadının Portresinden*, *İncil Vaizi ve Bülbül*; *Güneş ve Adam* (1977) adlı kitabında 42 adet şiire yer verilir; ancak bunların altısı "A" Sokağı'nda çıkan eski şiirleridir. Şairin *Güneş ve Adam*'daki 36 adet yeni şiirinin adları şöyledir: 7 tane başlıksız sone, *Güneş ve Adam*, *Balık*, *Çember*, *Kuşlar*, *Zaman*, *Geriyeye Doğru*, *Kumsaldaki Ölü*, *Naif Şiir*, *İnsandan Tanrıya*, *Göç*, *Pembe Tirenler-Kara Tirenler*, *Sarkaç*, *Kaybolan Yıldızlar Kimin?*, *İstanbul'a Doğru*, *Her Yaz*, *Cermen Kızı*, *Beyaz Gül*, *Zakkum Çiçekleri*, *Aşk*, *Vicdan Azabı*, *Ağaç Olmak*, *Kadınların Şarkısı*, *Dön Çocuğum*, *Bahçedekiler*, *Kıbrıs'tan Peyzaj*, *Güneş Damlaması*, *Çmarlı'ya Gazel*, *Gazel*, *Ölümler ve Biz*. Şairin ölümünden sonra akademisyen Hatem Türk tarafından *Nevzat Yalçın Şiirleri* (2015) adlı kitapta bir araya getirilen Yalçın'ın daha önceki kitaplarına girmemiş ilk şiirleri, *Hisar*'da çıkan ancak kitaplaşmayan bazı şiirleri ve *Hisar*'dan sonra yazdıklarını içeren toplam 75 adet şiiri ise şunlardır: *Kıbrıs'a Sesleniş*, *Ey Şairler*, *Hasret*, *Aşk*, *Afrodit'in Hamamında*, *Köy Kızları*, *Aynı Hikâye*, *İlk Yağmur*, 7 adet başlıksız sone, *Uzay Şarkısı*, *Hasbihal*, *Allahsız Şehir*, *Kaçış*, *Siyah Güller*, *Anakroni*, *Mum*, *Mare Nostrum*, *Nerdesin ?*, *Mare Nostrum Nerdesin* (*Canan ve Görün'e*), *Şafakta*, *Liman*, *Speakers Corner - Hyde Park*, *Love The Neighbour*, *Kaderin Cilvesi*, *Multi Hacı*, *Bu Ne Cür'et Bire Hacı?*, *Diyeğim ki*, *Kaçak*, *Kopya*, *Two Ships*, *The Love*, *Quo Vadis Ey Zaman ?*, *İlk Yaz*, *Kuşlar*, *Siyah Kıta*, *Pişkin Batı*, *Doktor*, *Önce Kendini Tedavi Et!*, *Zeynep'le Tugay İçin*, *Güzel Funda - Yiğit İsmail*, *Neydi Adım?*, *Gölgem*, *Güzelden Yeniden Yana*, *Zaman Ötesi*, *Kara İncir*, *Hazret-i Süleyman Adaleti*, *Suntacı Yahya*, *Veda Töreni*, *Adriyatik'ten Çin'e*, *Ceylân*, *Tiananmen ve Kim-Fu*, *Liman*, *Bacname*, *Emanet*, *Sarışım Güzel Kadın*, *Kapı Bekçisi*, *AB Afrika Birliği de Olmaz mı?*, *Bankalar mı?*, *Fakir Fukara Dolar Vakfı*, *Hâlâ Elpençe Divanı*, *Sitem-Öfke*, *Uzak Zamanda Bir Çocuk*, *Cinayet*, *Murder*, *İpek Yolu*, *Wipperfurth'un Su Perisi*, *Mavi Akşam*, *Vâizin Dedikleri*, *Işık Sepeti*, *Mezar Taşı Yazısı*. Bunların dışında Hatem Türk'ün ulaşılamadığı ancak Suna Atun'un *Kıbrıs Türk Hicvi Şiiri Antolojisi*'nde (2005) yer verdiği bazı ilk dönem şiirleri: *Şikâyetnâme*, *Matbuat Âlemimize Kaside*, *Gazel* (*Güzide Şair Engin Gönül'e*) ve Yalçın'ın anılarında yer verdiği koşma biçiminde kaleme alınmış başlıksız bir adet şiir.

52-53) ise serbest bir uyak düzenini tercih eder.

Nevzat Yalçın, Avrupa edebiyatı nazım şekillerinden “sone” (sonnet) ile “çapraz” ve “sarma” (sarmal) uyakları da başarıyla kullanır. On dört mısradan meydana gelen (dörder mısralı iki ve üçer mısralı iki olmak üzere dört kıtadır) sone, kafiye düzeni bakımından İtalyan, Fransız ve İngiliz tarzı olmak üzere üçe ayrılır (Kudret, 1980: 413; Dilçin, 1995: 368). Türk şiirinde daha ziyade Servet-i Fünûn çağında sevilmiş olan bu türün, Fransız ve İtalyan tipleri yaygındır. İtalyan tipi sonenin kafiye düzeni “abba / abba / ccd / ede”, Fransız tipinin ise “abba / abba / ccd / eed” şeklindedir. İngiliz sonesinde de dize sayısı değişmemekle birlikte, üç dörtlük ve bir ikilik (abab / cdcd / efef / gg) bulunur. İngiliz tipi soneyi dünyaya tanıtan şair Shakespeare’dir. Türk edebiyatında sone nazım şeklinin uyaklarında zaman zaman değişiklikler yapılmıştır. Ayrıca dörtlük ve üçlüklerin sırası da değiştirilerek soneye dayalı yeni nazım şekilleri denenmiştir. Tevfik Fikret’in ünlü *İzler* şiiri bunun güzel bir örneğidir. Nevzat Yalçın sone formunda 14 şiir kaleme alır. Başlıksız yazılan bu şiirlerin 7’si *Güneş ve Adam*’a alınırken (s.6-19), diğer 7’si *Hisar* sayfaları arasında kalır. *Hisar*’daki bu soneler daha sonra Hatem Türk tarafından *Nevzat Yalçın Şiirler* (2015) kitabında bir araya getirilir (s.61-67). Yalçın’ın 14 sonesinden 5’i İngiliz tarzına örnektir. Yani bunların kuruluşu ve kafiye düzeni Shakespeare’inki gibidir. Öteki 9 sonede ise, İtalyan ve Fransız tipi uyak düzenlerinde kimi değişiklikler yaparak çok ayrı biçimler dener. Örneğin, *Güneş ve Adam*’daki 7 numaralı sone (s.18-19), “aab / bbc / ccd / dde / ee” şeklinde 4 üçlük ve 1 ikilik bölümlere ayrılarak düzenlenir. Yalçın’ın İngiliz tarzının dışında en çok kullandığı kafiye örgüsünden biri de 2’si dörtlü 1’i altılı 3 kıtalık şu düzenlerdir: “abba / abba / cdacda” ; “abba / abba / cdcdcd” ; “abba / abba / cdecde”.

Nevzat Yalçın sonelerinin çoğunu hece ölçüsüyle (14 şiirin 9’u) yazar. Bunlarda hecenin 14’lü, 15’li ve 16’lı uzun kalıpları tercih edilirken, 5 sonede ise ölçek kullanılmaz. Nevzat Yalçın, ulusal ölçümüz olan heceyi yalnızca sone türünde denemez. Onun gerek ilk dönem gerekse olgunluk çağındaki bazı şiirleri heceyle kaleme alınmıştır. Türk edebiyatında bilinen en eski şiir örneklerinde (sagu ve koşuklarda) kullanılan bu ölçü, Halk şiirinin temel ögesidir. Cumhuriyet şiirinde de kullanılmaya devam eden hece, özellikle 14’lü kalıbıyla Beş Hececiler’de çok görülür. Nevzat Yalçın, hecenin 7’li, 10’lu, 11’li, 14’lü, 15’li ve 16’lı kalıplarıyla şiirler yazar. En çok, 14’lü, 15’li ve 16’lı uzun kalıplara bağlı kalır. Hece vezniyle yazdığı şiirleri arasında koşma tarzında başlıksız bir şiir (11’li kalıpla), *Ey Şairler* (16’lı kalıpla), *Şikâyetnâme* (15’li kalıpla), *Matbuat Âlemimize Kaside* (15’li kalıpla), *Gazel-Güzide Şair Engin Gönül’e* (14’lü kalıpla), *Dönebilsem* (7’li kalıpla), *İlk Yağmur* (11’li kalıpla), *Allahsız Şehir* (11’li kalıpla), *Rüyam* (10’lu kalıpla), *Bir Şark Rüyası* (10’lu kalıpla) sayılabilir.

Nevzat Yalçın, serbest ve hece ölçeklerinden başka aruzla da şiirler yazar. Zira o, eski şiire ve kültüre aşina bir sanatçıdır. Divan şiirini ve aruz kalıplarını çok iyi bilir. İlk şiirlerini Divan edebiyatı yolunda yazan, Divan şairlerini taklit eden nazireler kaleme alan (Yalçın, 1988: 104-105) şair, daha sonra bu zevk ve kültürünü üniversitede “Türk Dili ve Edebiyatı” eğitimi olarak pekiştirir. Olgunluk çağında (*Hisar* dönemi) Yahya Kemal Beyatlı ve Ahmet Haşim’den etkilenmiş olan Yalçın’ın bu dönemde de aruzu kullanmasını bu iki şaire bağlamak mümkündür.

Aruz, Divan şiirinin temel unsurudur. Dizelerin ses değerleri yönünden eşit olması esasına dayanır. Bu eşitlik, hecelerın kısalık (açık) ve uzunlukları (kapalı) açısından sağlanır. Şairin aruzla kaleme alınmış şiirlerinde en sık Muzârî bahir ⁷ kalıpları görülür. Muzârî, sözlük manasıyla “benzeyen, ortak” demektir. Remel ve Hezec bahirlerine benzerliği için bu ad verilmiştir. Yirmi kadar değişik kalıbı

⁷ Bahir terimi, aruzdaki vezin takımlarından her birini ifade eder. Aruz tartısının başlıca bahirleri şunlardır: Hezec, Recez, Remel, Münserih, Muzârî, Müctes, Seri, Hafif, Mütekârib, Kâmil ve Rubâî kalıpları (Ahrem ve Ahreb. Bunlar Hezec bahrinden çıkarılmıştır.) Bu konuda geniş bilgi için bkz. Halûk İpekten, *Eski Türk Edebiyatı / Nazım Şekilleri ve Aruz*, Dergâh Yayınları, İstanbul 1994, s.141-273.

olduğu hâlde Türk şiirinde en çok “Mefûlü / fâilâtü / mefâîlü / fâilün” kalıbı kullanılmıştır (İpekten, 1994: 231). Klâsik edebiyatın ilk devirlerinden başlayarak kesintisiz hemen her şairin beğendiği, benimsediği ve bütün nazım şekillerinde görülen bu kalıpla Yalçın, *İnsandan Tanrıya*, *Çınarlı’ya Gazel* ve *Kıbrıs’a Sesleniş* başlıklı üç şiir yazar. Şairin şiirlerinde uyguladığı başka bir Muzârî bahir kalıbı da “Mefûlü / mefâîlü / mefâîlü / feûlün”dür. Bununla da Yalçın, *Hasret*, *Aşk* ve *Afrodit’in Hamamında* adlı şiirlerini kaleme alır. Yalçın, *Aynı Hikâye* ve *Köy Kızları* başlıklı şiirlerini ise, bu kalıbın “mefâîlü” tef’ilesinden birinin eksiltildiği “Mefûlü / mefâîlü / feûlün” biçimindeki kısa versiyonuyla yazar. Bu şiirlerden *Aynı Hikâye*⁸ üç dörtlük ve bir beşlikten oluşan kıtalarla ve “çapraz kafiye” düzeniyle kaleme alınırken, *Köy Kızları*⁹ ise iki dörtlük ve “sarmal kafiye” ile yazılır. Bu şiirlerden de anlaşıldığı gibi, aruz vezniyle Batı’dan gelen çapraz ve sarmal düzenleri başarıyla birleştiren Yalçın, iki gelenekten yararlanmış bir şairdir.

İç özellikler: Aşk, sevgi, kadın, özlem, yalnızlık ve anılar Nevzat Yalçın’ın şiirinin en belirgin tema ve duygularıdır. Sosyal konuları da sanatına malzeme yapmakla birlikte, Yalçın için “ferdi duygular” şairi demek daha doğru olur. Onun şiirleriyle ilgili bir yazısında Hatem Türk, şunları söyler:

“Ömrü sıkıntılar ve serüvenlerle geçen Nevzat Yalçın’ın şiirleri, sayısal olarak fazla olmadığı halde onun şiir varlığında konu ve içerik zenginliği kendisini açıkça göstermektedir. Denilebilir ki onun şiirlerinde kendi yaşantısı, düşünceleri, şahit oldukları ve hayalleri vardır. Zorlama ifadeler onun şiirlerinde görülmediği gibi aşınası olmadığı konular da şiirlerinde pek bulunmaz. (...) o, şiirlerinde kendi varlığını bir an olsun uzaklaştırmaz. Çocukluğundan itibaren yaşadığı coğrafya, hayatına giren insanlar, şiirlerinin satır aralarında gizlidir” (Türk, 2017: 20).

Aşk teması: Aşk, Nevzat Yalçın şiirinin en önemli unsurudur ve eserlerinin pek çoğunun merkezinde yer alır. Yalçın, aşk şiirlerinde hayali ve soyut değil gerçek ve somut aşkı anlatır; bunların öznesi ekseriyetle kendisidir. Şair, aşk şiirlerinde romantik olmaktan kaçınır; hayattaki acı, sevinç ve özlemlerini şiire sokar. Ömrü boyunca sevmiş, sevilmiş ve sevdikleriyle birlikte yaşamış bir kişi olan Yalçın, çoğu evlilikle sonuçlanan birçok aşk macerası yaşar: “Nevzat Yalçın’ın şiirlerindeki en belirgin renklerden biri aşktır. Akdenizli bir şair olarak o, sık sık sıcakkanlılığını, insanî sevgiye yatkın olduğunu gösterdiği gibi yakınları da onun aşka son derece meyilli olduğunu söylemektedirler. Nitekim üç evlilik yaşamış olan şair, yaşamı boyunca da pek çok kez âşık olmuştur” (Türk, 2014: 72).

Nevzat Yalçın’ın aşk şiirlerini çözümleyebilmek adına şairin âşık olduğu kadınları, yaptığı evlilikleri ve yaşadığı gönül maceralarını bilmek gerekir; zira onun bu tarz şiirlerinin nesnesi hep âşık olduğu kadınlardır. Aşkı ve sevgiyi, sadakat ve ihaneti, bağlılık ve terk edilişi ya da yalnızlık ve özlemi sevdiği kadınlar üzerinden şiire taşıyan Yalçın, bazen açık bazen de gizli işaret ve sembollerle yaşam serüvenini dizelere döker. Şair, ilk evliliğini Ankara’da üniversite yıllarında tanıştığı Eskişehirli varlıklı bir ailenin kızı olan Şükran Şerife Medoğlu ile yapar ve bu evlilikten şairin tek evladı Nil Yalçın dünyaya gelir. Nevzat Yalçın’ın Şükran Hanım’a olan büyük aşkı şairin dost çevresi tarafından da dile getirilir. Daha nişanlılık günlerinden itibaren hayatının merkezine yerleştirdiği Şükran Hanım’ı ve ona duyduğu bağlılığı Mehmet Çınarlı şöyle anlatır:

“(…) Nevzat, o tarihlerde, kendisi gibi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi mezunu olan güzel bir kızla nişanlı ve ona deli gibi âşıktı. Herhangi bir buluşma veya çalışma teklifini reddederken ileri sürdüğü biricik mazeret, “Nişanım gel dedi”, aramızda eğlence konusu olacak kadar çok tekrarlanmıştı. Nişanlısının, kısa bir süre ayrıldıktan sonra, Eskişehir’den dönme zamanı gelince, şair dostumun heyecandan yerinde duramadığına ve sabahlara kadar uyuyamadığına bizzat şahit oldum” (Çınarlı, 1979: 68-69).

⁸ Nevzat Yalçın’ın ilk dönem şiirlerinden olan *Aynı Hikâye*, ilk defa Kasım-Aralık 1946 tarihli *Ocak* dergisinin 11-12. sayısında (s.4) yayımlanır. 31 Ocak 1950’de ise *İstiklâl* gazetesinde (s.3) çıkar.

⁹ İlk kez 28 Şubat 1950 tarihinde *İstiklâl* gazetesinde (s.3) neşredilir.

Nevzat Yalçın'ın büyük aşkı Şükran Hanım ile olan evliliği Londra günlerinde travmatik bir şekilde sona erer. Şükran Hanım, Yalçın ailesinin yakın dost çevresinden biri olan ve devamlı görüştükları Adnan Menderes'in yeğeni Münci Giz ile yasak ilişki yaşar ve kızı ile kocasını terk ederek Münci Giz'le Amerika'ya kaçar. Kaynaklar, 1964'te meydana gelen bu olaydan Nevzat Yalçın'ın çok etkilendiğini, uzun bir süre kendine gelemediğini yazar (Türk, 2014: 7 ; Çınarlı, 1979: 72).

Şair, ikinci evliliğini Adana'nın saygın ailelerinden birinin kızı olan Avukat Şule Aydın Hanım'la yapar. Ancak yaklaşık iki yıl süren bu birliktelik de şiddetli geçimsizlik sebebiyle boşanmayla sonuçlanır. Nevzat Yalçın'ın üçüncü ve son eşi ise Almanya'da tanıştığı ve 1971'de evlendiği müzik öğretmeni Gerhild Hanım'dır. Şair, 44-45 yaşlarını sürerken tanışmış olduğu Gerhild Hanım'da gerçek huzur ve mutluluğu yakalar ve bu birliktelik şairin ölümüne dek sürer. Mehmet Çınarlı, Nevzat Yalçın ile Gerhild'in ilişkisine dair şunları yazar:

"(...) 1970 yılından beri evli bulunduğu Gerhild'den çok fazla memnun. Bana yazdıkları ve anlattıkları, Ömer Seyfeddin'in "Fon Sadriştayn'ın Karısı" hikâyesinde anlatılanlara benziyordu. Alman yengemiz son derece fedakâr, şefkatli ve dikkatli imiş. Son yıllarda bir kalp rahatsızlığı geçiren ve bu yüzden gayet ölçülü hareket etmeye mecbur olan dostumun yaşayışını saat be saat tanzim eder, yutmaya mecbur olduğu hapları da vakti gelince yutturmuş. 1975 yılında, Almanya'ya bir gezi yapıp, Dostum'un mutluluğunu yakından görmek fırsatını buldum. Musiki öğretmenliği yapan Gerhild Yalçın, 16 bin nüfuslu Halver kasabasında yeni bir villâ yaptırmış. Karı-koca orada sakin bir ömür sürüyorlar. Bana, Nevzat'la birlikte, Gerhild ve ailesi de çok yakın bir ilgi ve misafirverlik gösterdiler" (Çınarlı, 1979: 77).

Nevzat Yalçın evliliklerinden başka pek çok gönül macerası da yaşar. Bazıları ciddi bazıları da kısa süren bu ilişkiler Yalçın'ın şiirini doğrudan etkiler. Özellikle birinci ve ikinci evliliklerinin ardından çok hareketli ve uçarı bekârlık günleri yaşayan şair, belki de evliliklerinde yaşadığı hayal kırıklıklarının tesellisini yeni aşklarda-kadınlarda arar. Bu noktada şairin pek çok şiirinin ilham kaynağı olan hostes sevgilisinden söz etmek gerekir. Bu kadın, şairin ikinci evliliğinin bitmesiyle hayatına giren, Çınarlı'nın tabiriyle Yalçın'ın *"aklım başından alan güzel ve tecrübeli bir hostes"* tir (1979: 73). Adını bilemediğimiz hostes sevgili, aynı zamanda sanat ve resimle de ilgilenen kültürlü bir kadındır. Hostes Hanım'ın yaptığı resimler Nevzat Yalçın tarafından takdir edilir, hatta şair ilk şiir kitabı *"A" Sokağı*'nın kapağına hostes sevgilinin bir tablosunu koymayı planlarken tablonun son anda başka bir ressamdan kopya edildiği ortaya çıkar:

"(...) Hayalperest şair dostum, büyük bir yanılgıya düşmüştü. Daha kitabın baskısı bitmeden ortada ne vazo kaldı, ne sevgili! Kapağı renkli olarak konulacak "A" Sokağı tablosu yerine, boş kalmasın diye, şiirin kendisi konuldu. Çünkü, o tabloyu, güzel Hostes'imizin bir başka ressamdan kopya ettiği son dakikada – sanırım kendi itirafıyla – ortaya çıkmıştır. İki sanatçıyı birbirine çeken öteki şeylerin de gerçek olmadığı herhalde anlaşılmalı ki, Dostumun planlamakta olduğu üçüncü evlenme, beklenmedik bir şekilde suya düştü" (Çınarlı, 1979: 76).

Nevzat Yalçın'ın evlilik ve aşk hayatına dair verilen bu kısa bilgilerden sonra, şimdi de yaşadığı maceraların şiirindeki yansımalarına bakalım: Şairin 1969 yılında basılan ilk şiir kitabı *"A" Sokağı*'nda aşk şiirleri önemli bir yer kaplar. Bu kitabın basıldığı yıllarda başından iki evlilik geçmiş olan şair, üçüncü evliliğini yapmayı düşündüğü hostes sevgilisine âşıktır. Bu sebeple kitaptaki aşk şiirlerinin çoğunun kahramanı hostes sevgilidir. Ancak kitabının sonuna eklediği *"... Ve Çok Eskilerden"* adını verdiği bölümdeki *Rüyam* başlıklı şiiri ilk eşi Şükran Hanım için yazılmıştır:

"Denedim, denedim kaç kereler / Ayrılıklar bozuyor rüyamı. / Bilirsin, bu şehir aydınlık değil / Bir de sen terkedince dünyamı / Kapanır üstüme bütün pencereler. / Ah, ne olur, yorgun bakışlarım / Elâ gözlerimde serserpe / Dinlenirse bir akşamüstü. / Sen gülersin, bir huzur serpe serpe / Ben yeniden rüyama başlarım. / Yirmisinde, bâkir gülüşlerin / Aydınlık veriyor rüyalarım. / Yavaş yürü zaman, âheste geç, / Uyandırma beni, uyandırma! / Rüyam öyle güzel, öyle derin..." (Yalçın, 1969: 57-58).

Burada Yalçın'ın Şükran Hanım'a karşı duyduğu aşk ve hasret duygusu açık bir şekilde ifade edilmiştir. Şiir, şairin nişanlılık döneminin ürünüdür. Henüz o yıllarda yirmisindeki genç nişanlısına deli gibi âşık olan şair, Eskişehirli olan Şükran Hanım'ın İstanbul'dan ayrılıp memleketine döndüğü günlerde, Yalçın'ın sevgilisinin özlemine çektiği anlaşılmaktadır. Bu şiirde dikkati çeken bir nokta da "Yavaş yürü zaman, âheste geç / Uyandırma beni, uyandırma!" dizelerinin, Yahya Kemal'in *Çubuklu Gazeli*'ndeki "Âheste çek kürekleri mehtâb uyanmasın / Bir âlem-i hayâle dalan âb uyanmasın" mısralarını hatırlatmasıdır. Bu benzerliği ve ileride gösterilecek olan bazı ilhamları Nevzat Yalçın'ın Yahya Kemal hayranlığıyla açıklamak mümkündür.

Nevzat Yalçın, "A" Sokağı'nın baş tarafına koyduğu hemen bütün şiirlerde hostes sevgiliden bahseder. "A" Sokağı, *Mavi Bahar*, *Kart Postal*, *Uğurlar Olsun*, *Bilir misin?*, *Vazo-Kadın*, *Aşka Prelüd* şiirleri, aynı zamanda ressam olan hostes sevgili için yazılmış aşk ve özlem şiirleridir. Şair, "A" Sokağı kitabına kapak yaptığı "A" Sokağı adlı şiirini hostes-ressam sevgilinin bir tablosundan ilham alarak yazar: "Dikdörtgen bir sâde çerçeveden / "A" Sokağı'na giriyorum bir öğle sonu... / Mor gölgesinde evlerin, sokak uykuda." Bu dizelerdeki "dikdörtgen çerçeve" sevgilinin yaptığı resmin çerçevesidir. Hatem Türk bu şiir için, "aşk için yazıldığını gösteren bir işaret bulmak da zordur. Şiirde bir tablonun tasviri söz konusudur. Bu yüzden Nevzat'ın bu şiirlerinde aşkın bulunmasından ziyade aşkın nesnesi için yazıldığını söylemek gerekir" (2014: 73) der.

Mavi Bahar başlıklı şiirde hostes-ressam sevgilinin fizikî özelliklerinden söz edilirken; "Nedense, bahar deyince hep aklıma / Sarışın, mâvi gözlü bir kadın gelir. / Bu tutku mâvi'ye, bir de sarı'ya / Yemyeşil baharı bile mâvi gösterir." (Yalçın, 1969: 5), *Kart Postal* şiirinde ise aşkın nesnesinin mesleği de belli olur: "Bir kart postal gelir Kopenhag'dan ... bir yüzünde / Rıhtım boyunca mavnalar ve bir köprü. / Ebemkuşağı evler, otomobiller, göğe karşı / Ve kurşun askerler gibi insanlar Kopenhag'da. / (...) / Kart postal gelir Kopenhag'dan ... arkasında / Haberler var: 'Tokyo'ya uçmak için alandayım' / 'Hava fecî soğuk, fecî pahalı Danimarka' / 'Böyleyse Japonya, üç güne kalmaz, dönerim...' " (Yalçın, 1969: 7-8). Görüldüğü gibi bu şiirde, mesleği hosteslik olan sevgilinin, görevi icabı Kopenhag'a gidişi ve şaire bir kart gönderişinin hikâyesi anlatılır.

Uğurlar Olsun şiirinde de "başka iklimlerin güzel yolcusu" olarak nitelendirilen hostes sevgilinin Uzak Doğu seferi bahis konusu edilir: "Yolcu, uğurlar olsun, nereye böyle ? / Bilirim, gözkapaklarının arkasındaki / Mesafeler ötesi iklimlerdir, / Kıvrak damlarıdır Hong Kong'un / Ve Buda'nın kutsal tapınağıdır seni çeken / Altın buhurdanlarda Şark'ın büyüü / Güzel gözlerinde tüter durur şimdi. / Kimonosu, yer yatağı, çayı Tokyo'nun / (...) / Çok bilinmeyenli denklemlere koşuyorsun / Beni üzgün, beni sensiz koyuyorsun. / Zararı yok, uç! Uç da kitalar ötesine, / Bana bir adet mektup gönder, öylesine / Dolu olsun ki seninle: benim gibi. / (...) / Sen, başka iklimlerin güzel yolcusu" (Yalçın, 1969: 9-10).

Bir aşk-özlem ve yalnızlık şiiri olan *Bilir misin?*, görev sebebiyle yine şairden uzak düşen hostes sevgiliye beslenen derin duyguların tezahürüdür: "Bir heykel yalnızlığında, park içinde / Seni düşünmek sabaha kadar, / Seni sevmek sırlısklam, kış ortası / Ve beklemek sonsuzluğunsa 'Şeb-i Yeldâ'nın / Ne demektir, bilir misin? / (...) / Gel artık, hangi paralelindeysen yeryüzünün / Seni getirsin süpersonik jet uçakları. / İskambil kağıtları gibi devrilsin mesafeler / Ve sen, dudaklarında o cânım gülüşlerin / Hele bir gel... sensizlik ölürcesine / Ne demektir, bilir misin?" (Yalçın, 1969: 11-12).

Yukarıdaki dizelerde geçen "Şeb-i Yeldâ" kavramının Divan şiirinin mazmunlarından bir olduğunu da hatırlamak gerekir. Şeb-i Yeldâ, 21 Aralık'ta yaşanan yılın en uzun gecesidir. Bu gece uzunluğu ve karanlığı sebebiyle sevgilinin saçını ya da âşıklarının ıstırabını anlatır (Pala, 2000: 368). Daha önce temas edilen *Mavi Bahar* şiirinde, hostes sevgilinin sarı saçlı ve mavi gözlü olduğu ortaya konulmuştu. Bu sebeple buradaki Şeb-i Yeldâ, sevgilinin saçları değil, şairin onu beklerken çektiği sıkıntıyı ya da ıstırapla geçen uzun karanlık geceyi ifade etmektedir.

Hostes sevgili için yazılan bir diğer şiir de *Vazo-Kadın*'dır. Burada şair, sevgilisini hayatın kırıp yıpratığı değerli bir vazoya benzetir. Zira "başından iki veya üç evlenme geçen ve bu evlenmeler sonunda

eşsiz bir vazo gibi hoyrat ellerde kırılıp dağılan güzel kadının yaralarını Şair'imiz saracak, dost elleriyle her parçasını bir köşeden toplayıp, harcına mısra mısra sevgiler katıp vazoyu yeniden ortaya getirecektir" (Çınarlı 1979: 76).

"Kırılalı eller, kırılalı / Vazomu nasıl kırdınız, nasıl? / Hoyrat ellerde vazom, pul pul, paramparça / Ebemkuşağında renkler darmadağın. / Baharda nedir bu târümâr bahçe? / İçimde kanar durur bir yer, inceden. / (...) / Vazom, paramparça, pul pul olmuşsun / Başak sarısı, deniz mâvîsi darmadağın. / Zararı yok, hele bir dur, hele bir gör: / Tanrı'nun mevsim mevsim yaptığını, / Hoyrat ellerin döktüğünü, kırdığını / Ben, dost ellerimle yapacağım. / Toplayıp her parçasını her köşeden / Harcına mısra mısra sevgiler katıp, / Çok sürmez, bu mevsim, kozalardan / Usta ellerimle seni Ben öreceğim. / Vazom, hele bir dur, hele bir gör... " (Yalçın, 1969: 13-14).

Aşka Prelüd, şairin hostes sevgilisine olan aşkını Divan edebiyatı zevk ve anlayışıyla ifade ettiği bir şiiridir. Daha başından itibaren Fuzulî'den seçilen "Aşk derdiyle hoşem, el çek ilâcından tabip!" dizesinin epigraf olarak kullanıldığı bu şiirde, Divan edebiyatı etkisi yoğun bir şekilde hissedilir. Kullanılan kelime kadrosu, edebî sanat, mazmun ve imajlar ile Divan şairlerinden yapılan iktibaslar şiirin bütününe hâkimdir:

"Bir buğday tarlasında yürümek kış ortası / Temmuz güneşinde yanarak bir Ocak günü / Som başaklarla oynayan rüzgâr / Ve tel tel ürperen buğday tarlası. / Mâviliklerde çırpınan bir kuş / Ki kalbim... / Rüzgârınla, başaklar gibi eğiledursun başım... / Kalbim, fırtınasında sarhoş, denizlerin. / N'olur, bana mendil sallamasın beyaz ellerin. / Bir ışık tut, bir kemend at olduğun yerden, / Zarar yok, boynuma geçsin, yeter ki sen, / Dudaklarında o cânım gülüşlerin / Bana bir gül! / Sana çıkar bütün yollar, sen benim 'Roma'm... / Hangi yoldan yürüsem, senin askerlerin! / Bir ok yağmurudur yağın üstüme, her köşeden. / Ben böyle değildim, 'Sen ettin aklımı zâil' / Vursun hançer hançer üstüne beyaz ellerin / Ama kurtarmasın beni aşktan, endîşeden... / Sultânım, cânım efendim." (Yalçın, 1969: 15-16).

"Kış ortasında buğday tarlasında yürümek" veya "ocak günü temmuz güneşinde yanmak" gibi ifadelerde yer alan mübalağa ve tezat sanatları; "âşığın boynuna sevgili tarafından atılan kement", "sevgilinin dudaklarındaki gülüş", "sevgilinin askerleri ve âşığın üzerine yağın oklar", "âşığın aşk acısı çekmekten memnun oluşu" gibi kelime kadrosu ve imajlar; "Yed-i beyzâ"¹⁰ mazmununu akla getiren "Vursun hançer hançer üstüne beyaz ellerin" dizesi; Fuzulî'nin ünlü "usanmaz mı" redifli 257. gazelinden¹¹ alıntılanan "Sen ettin aklımı zâil" sözleri ile yine hem Fuzulî hem de başka Divan şairlerinde çok sık yer alan "Sultânım, cânım efendim." şeklindeki söyleyişler, Aşka Prelüd şiirindeki başlıca Divan edebiyatı unsurlarıdır.

Nevzat Yalçın, evlilikleri ve aşkları yanında kısa süreli gönül maceralarını da şiire taşır. Gerek Londra gerekse Ankara'daki bekârlık günlerinde yaşadıklarını *Piyanoda, Lotüs Çiçeği, İki Mısra, Senden Gelen* ve *Ellerin İyilik Dolu* gibi şiirlerine malzeme yapar. Bu şiirlerde aşk ve kadınla birlikte, çoğu zaman yalnızlık teması da ele alınır:

"Sayısız günlerin aralığında / Alınma Kuzeyden bir el uzandı. / Lotüs çiçeği beyazlığında / Londra'nın mermer serinliğinde / Yanan şakaklarımı okşayan bir el. / Masal yumuşaklığında sesin / Yalnızlığımın tek umudu / Lotüs çiçeğimsin. / Orman yeşilindeki el değmemiş doruluk / Ve damarlarıma yayılan beyaz ışık! / Ellerin uzanıyor içime, ellerin." (Yalçın, 1969: 31-32).

Kadınları seven ve sık sık âşık olan Nevzat Yalçın, *Bilanço* adlı şiirinde hayatına giren kadınların âdeta hesabını tutarken sonucun hep hayal kırıklığı olduğunu vurgular:

"Bir bilâço yapıyorum kapatıp gözlerimi / Sayılar üstüste, sayılar karmakarışık. / Yıllara yılları

¹⁰ Yed-i beyzâ: "Beyaz el. Allah tarafından Musâ peygambere verilen bir mucizedir. Musâ, Allah'ın emri ile elini koynuna sokar ve çıkarır, böylece eli güneş gibi parıl parıl parlardı. Firavun'a karşı gösterilen bu mucize edebiyatta sıkça anılır. Tasavvufta Yed-i beyzâ, İlahî gücün gerçekleşip ortaya çıkmasına bir semboldür." (Pala, 2000: 416).

¹¹ Bkz. Ali Nihat Tarlan, *Fuzulî Divanı Şerhi*, Akçağ Yayınları, 6. Baskı, Ankara 2011, s. 626-629.

ekliyorum bir sonuç için / Tek sonuç, Sıfır'ın tuttuğu ışık. / Doğru değil iki kere ikinin dört ettiği, / Topladım, çıkardım, çarptım, böldüm / Buldumsa gerçeği, Sıfır'da buldum. / Bir bilânço yapıyorum kapatıp gözlerimi / Toplam hânesinde sayılar perîşan. / Sayılarla kadınlar geçiyor gözkapaklarımın arkasından. / Kadınlar allı-yeşilli, sarılı-mâvili / Kimi Ekvatör paralelinde sımsıcak, kaygan / Ve bir karayılan gibi sessiz, ağulu. / Kimi Kuzey steplerinden esen rüzgâr / Ki gemsiz, doru bir kısrak kadar özgür. / Kadınlar geçiyor büyüülü, çekik gözlerle / Sedef yelpazeler ardında, saygılı. / Ya bir demet başak, gece yarısı, ya kaysı dalı / Mahzun bakışlı, nar gibi gülen, çocuksu, sevdalı / Kadınlar geçiyor gözkapaklarımın arkasından. / Bir bilânço yapıyorum kapatıp gözlerimi." (Yalçın, 1969: 25-26).

Ahtapot, Merdiven ve Kırkınıc Bahar adlı şiirler de şairin yaşamından izler taşır. Birinci ve ikinci evliliklerinin ardından yazılan ve kadınlarla ilgili hayal kırıklıklarını ifade eden bu şiirlerde şair, yaşadığı bütün acılara ve mutsuzluklara rağmen yine de sevgi ve aşk arayışı içinde olduğunu söyler:

"(...)

Kaç yıldır özlemler sancular gezinir.

Paydos artık, paydos bir uykuya.

Şubat sonunda nasıl düşerse cemre suya

Aşk, sımsıcak bir kurşun gibi düşsün içime.

Deli rüzgârlar esen o iklimde

Kırkımda, bir bayrak gibi dalgalanmalıyım." (Yalçın, 1969: 28).

Nevzat Yalçın iki evlilik ve birçok gönül macerasından sonra Almanya'da Gerhild Hanım ile tanışır. Bu tanışma, karşılıklı aşka dönüşür. Bir süre sonra evlenirler. Gerhild, şairin hayatına ve şiirine girer. Gerhild, Nevzat Yalçın'ın son aşkı olur: "Denilebilir ki Nevzat, üçüncü eşi Gerhild'i tanıyınca dek kısa süreli ve sonu hüsrarla biten ilişkiler yaşadı. Ancak Gerhild'i tanıdıktan sonradır ki bir eş, arkadaş ve kadında aradığı pek çok şeyi buldu ki ömrünün sonuna dek onunla huzurlu bir yaşantısı oldu" (Türk, 2014: 75).

Gerhild Hanım'la olan evliliği, şairin birçok şiirler yazmasına vesile olur. *Güneş ve Adam*'da çıkan 1 numaralı sone, *Beyaz Gül* ve *Cermen Kızı* başlıklı şiirler, Nevzat Yalçın'ı son kez kara sevdaya düşüren Alman eşi için yazılmıştır:

"Beyaz gülüm, yakamda dur, göğsümde kal

Eşikte Harâmiler beklesin dursun.

Bizi tek kaderde bağlayan tılsım

Harâmellerle bozulmasın.

(...)

Beyaz gülüm, yakamda dur, göğsümde kal" (Yalçın, 1977: 52-53).

Cermen Kızı şiirinde ise;

"(...)

Bu akşam sakız gibi beyaz, işlemeli önlüğüne

Bütün sevgilerimi doldurmak isterim.

Düşüncem bu, al yanaklı Cermen kızı...

Sen, sen ne istersin?" (Yalçın, 1977: 51)

diyen Nevzat Yalçın'ın hareketli ve renkli aşk hayatı, Gerhild'e yazmış olduğu aşk şiirleriyle tamamlanmış olur.

Özlem teması: Aşk ve kadının ardından Nevzat Yalçın'ın şiirindeki ikinci hâkim tema "geçmiş duyulan özlem"dir. Gerek *Hisar* dönemi şiirlerinde, gerekse *Hisar*'dan sonra kaleme aldıklarında Kıbrıs'ta geçirdiği çocukluk günleri, anılar, aile fertleri ve özellikle anne motifi, Kıbrıs'ın yaşadığı acılı günler ve Kıbrıs özlemi çok yoğun bir şekilde dile getirilir. Daha evvel de zikrettiğim gibi "ferdî duygular" şairi olan Nevzat Yalçın, özlem temalı şiirlerinde bireyci bir anlayışla iç dünyasına yaptığı yolculuğu anlatır. *Hasbihal*, *Dönebilsem*, *Böyle Değildi*, *Kağıt Helvacı ve Çocuklar*, *Kıbrıs'tan Peyzaj*,

Bahçedekiler, *Kıbrıs'a Sesleniş*, *Uzak Zamanda Bir Çocuk*, *Sitem-Öfke* bu nevi şiirlerinden bazılarıdır.

Üniversite eğitimi için Ankara'da bulunduğu yıllarda kaleme aldığı erken dönem şiirlerinden birinde; "Her an kulaklarımda sesin, her yanımda sen, / Kıbrıs, gözümden sen kadını, ta canımda sen." (Türk, 2015: 48) diyerek Kıbrıs özlemini dillendiren Yalçın, olgunluk dönemi ürünlerinden olan *Kıbrıs'tan Peyzaj*'da ise vatan sevgisi ve hasretine millî duyarlılığı da ekleyerek Rum karşıtı bir söylem ortaya koyar:

"Kıbrıs'tan bir kart postal gelir: gök ve deniz manzarası; / Karşı ufuktan tutuşan bulutlar yanmadadır: / 'Sunset at Petra du Romyu: Rum Kayası'nda gün batımı.' / Oysa cenk akşamıdır, şu burnun ardında bir top atımı / Bir yerde, hâlâ kalyonları Piyale Paşa'nın / Zafer türküleri ile donanmadadır. / Üç hilâl ve üçyüz yıl... dökülen kan sonsuz... / Söylemek ağır gelir, daha dünkü, donsuz / Rum oğlan, bu haram, kanlı mirâsa gelip konmadadır." (Yalçın, 1977: 68-69).

Geçmişe, Kıbrıs'taki çocukluğuna ve ailesine duyduğu özlemi ifade ettiği en etkili şiirlerinden biri de *Bahçedekiler*'dir. Bu şiiri değerlendirmiş olan İnci Enginün kanaatini şöyle nakleder: "(...) Doğduğu adada yaşayan soydaşlarının ıstıraplarını etkili bir şekilde dile getirmiştir. Nevzat Yalçın'ın hiç Kıbrıs adını anmadan, bir Kıbrıslı çocuğun ruh hâlini, korkularını anlatan "Bahçedekiler" en güzel şiirlerindedir" (2001: 102). Yalçın bu şiirinde eski bir fotoğraftan hareketle çocukluğuna uzanmıştır:

"Bahçemizde birileri var anacığım, çabuk / Perde aralığından bak, alacakaranlıkta. / Oraya değil anacığım, buraya bak, şu köşeye... / İğde ağacının altındaki esmer çocuk / Ve elinden tutan buğday benizli genç kadın. / Yalnız değiller, bak, birileri daha / Şu güler yüzlü adam ve kucağındaki kız... / Ama neden adamlar o, sararmış resimler gibi cansız / Hayatın tâ içindeyken kadınla çocuk? / Neden bizim pencereye dönük yüzleri hep? / Şimdi âh esmer çocuğun dizini örten pantolonu, / Yandan düğmeli fotinlerini, eğik duran başını... / Kadının boynundaki beşibiryerde'yi, tülbindini / Tanıyorum; biliyorum dördünün de kimler olduğunu. / Soluk fotoğraf gibi duranlar rahmetli babam / Ve kızamıktan ölen kızkardeşim Mümine'dir. / Ne tuhaf anacığım, seneler sonra yine onlar ve biz, / Rüzgârın bahçeye savurduğu bir resimdeyiz. / Bak, sen de puslanıyorsun şimdi iyiden, / Bense deminki kadar açık seçik değilim. / Pencereimizi bir buzlu cama çeviren kim? / Nedir bu ansızın bahçemizi örten bulut? / Kanat sesleri duyuyorum yaklaşan, sinsiz / Tut elimden anacığım, korkuyorum, elimden tut." (Yalçın, 1977: 66-67).

Yalçın, anne motifine yer verdiği şiirlerinde geçmişe özlem duyarken yaşadığı zamandan ve hayattan şikâyet eder. *Kâğıt Helvacılar ve Çocuklar* şiirinde;

"(...)
Bakmaym büyüyen ellerime
Bilirim atı alanın Üsküdar'ı geçtiğini.
Eski büyüklüğünce değil bahçeler,
Annemin dizinde kaldı huzur,
Masallar gerçek olmaz, bilirim.
(...)" (Yalçın, 1969: 46)

diyen şair, *Böyle Değildi* başlıklı şiirinde ise içinde bulunduğu yalnızlık duygusundan kurtulmak adına maziye döner ve annesiyle dertleşir:

"Böyle değildi anneciğim, böyle değildi
'Evvel zaman içinde' anlattıkların.
Bir sihirli değneğin vardı senin,
Gök yemyeşil, dünya güzeldi.
Anneciğim, her şey göze geldi,
Nerde gerçek, nerde anlattıkların?
(...)" (Yalçın, 1969: 39).

7'li hece ölçüsüyle kaleme aldığı mâni tadındaki *Dönebilsem* adlı şiirde de mazi özlemi çok

kuvvetli terennüm eder:

“(…)
Gurbetin kalbi kara...
Ne olur, değil yarın
Bu akşam dönebilsem
Gönlümde çerağların
Yandıği akşamlara.” (Yalçın, 1969: 62).

Hasbihal şiirinde ise iç dünyasına ve çocukluğuna yaptığı yolculuğu anlatır. “Bu şiirde şairin çocukluğundan beri getirdiği duygu dünyasının özeti yer alır. Ayrıca Türkiye’de önünde bulunan bireysel inanç ve yaşayış seçeneklerini söz konusu ettiği de anlaşılmaktadır” (Türk, 2015: 24).

Hisar’dan sonra kaleme aldığı son dönem şiirlerinden olan *Uzak Zamanda Bir Çocuk*’ta artık yetmiş yaşını süren şair, hayatının muhasebesini yaparken yine çocukluğuna döner ve çocuk Nevzat’la sohbet eder:

“(…) Sesin kimi zaman bir çığlıktır, / Dizlerinden kan sızar, gözyaşım sağanak. / Annen gelir şimdi, büyür ellerin, / O pembe mekânda kalacak yerin / Yok mu ? / Seni arıyorum senden beri... / Adımlarım geriye doğru; / Ne ettim ben, neler eyledim, / İpek Yolu’ndan masallar söyledim, / Az mı ? / Birlikte düşmüştük bu yola hani; / Anca beraberdik, kanca beraber... / Yetmiş yıldır nereye dönsem, kime sorsam, / Yoksun! Bu sağır kaderde davul mu çalsam, / Saz mı ? ” (Türk, 2015: 133-134).

Nevzat Yalçın, özlem temalı şiirlerinde yalnızca geçmişe, çocukluğuna özlem duymaz; onun şiirlerinde Türkiye sevgisi ve özlemi de büyük bir yer işgal eder. Bilhassa ikinci kitabı *Güneş ve Adam*’daki şiirler, Yalçın’ın gurbette bulunduğu (Almanya) yılların verimleri olduğundan bunların çoğunun hâkim duygusu vatan (Türkiye ve Kıbrıs) özlemidir : “*Güneş ve Adam*’ın ilk bölümünde yer alan yedi adet “Sone”de aşk unsuru bulunsa da daha çok bu şiirleri idare eden duygu, şairin Doğu-Batı eksenindeki düşünceleriyle birlikte Türkiye’ye olan özlem ve sevgisidir. Kitabın geriye kalanı için de buraya Kıbrıs’ı da eklemek kaydıyla aynı şeyi söylemek mümkündür” (Türk, 2014: 77).

Şairin, gurbette Türkiye özlemini dile getiren en iyi şiirlerinden biri *Her Yaz*’dır. Burada Türkiye’ye dair özelliklerle sevgilinin birleştirildiği görülür:

“Kokusu ülkeler üstünden, denizlerden / Burcu burcu, dört mevsimde kopup gelen / Bir kadın var: ıslak kara zeytin gibi gözlü. / Buğday teninde sıcak ürpertiler her yaz / Ve kış, omuzlarında bembeyaz bir şal... / El eder ufuklardan, gel der, her bahar vakti, / Yaz gelir yollardayım Kerem gibi, Ferhat gibi... / Bir al nirengi noktasında gözüm, sevinçten sarhoşum. / Rüzgârda bir hilâl ve bir yıldız öpüşüp kıvrımlarında / Yaklaşır, büyür *Nokta*’m; büyür dalga dalga, kan rengi ; / Baş örtüsüyle o kadın, Edirne’den Ardahan’a... / Bense eteklerinde her yaz, gitmişim, kaybolmuşum.” (Yalçın, 1977: 48-49).

Diğer ferdî temalar: Nevzat Yalçın, kötümserlik-karamsarlık, yalnızlık, ölüm, yaşlılık psikolojisi, umut ve umutsuzluk, kaçış, tabiat gibi pek çok temaya yer vermiş ve şiirinin çerçevesini genişletmiş bir şairdir. Onun duyuş tarzının ürünleri olan bu şiirler, her şeyden önce Yalçın’ın yaşamından izler taşır ve şairin ruh dünyasını ortaya koyar. Nevzat Yalçın’ın yaşadıkları, hayat karşısında zaman zaman kötümser bir tavır takınmasına yol açar. “A” Sokağı ile *Güneş ve Adam*’da onun kötümserliğini ortaya koyan birçok şiir vardır. Yalçın’ın hayat karşısında aldığı kötümser tavrı en kuvvetli ifade eden şiirlerden biri;

“(…)
Tanrım, kara yazdımsa alınımıza
Bu kıpkızıl dram bitsin artık...
Çocukluk, gençlik, ihtiyarlık
Birbirinden fark edilmez oldu.
Son perde insin artık üstümüze

Ve başlayıversin büyük karanlık !” (Yalçın, 1969: 68)

dizelerine yer verdiği *Son Perde* başlıklı şiiridir. *Güneş ve Adam*’da yayımladığı *Çember, Kuşlar ve Zakkum Çiçekleri* de benzer duyarlılığın görüldüğü şiirlerindedir. Karamsar duyguların anlatılıp ferdi yalnızlığın bahis konusu edildiği *Çember* şiiri, “şairin korkusunu, yalnızlığını ve azaplarını ifade etmektedir” (Türk, 2014: 81).

“Yaş yetmiş değil, iş bitmiş değil / Ama bir çember var daralan, çirkinleşen. / Ateşten helezonlarda benliğimiz, / Helezonlar ki dönen, tel tel uzaklaşan. / Bir kızıl kanda on parmağımız / Nâdir içkilerle değil sarhoş olduğumuz / Ve örümcek götürmez oldu Hak’ka bizi. / Kızıl rüyalı, kör bir gecede / Şeytanla beraber azaptayız... / Yıkamak ne mümkün ellerimizi.” (Yalçın, 1977: 25).

Zakkum Çiçekleri’nde ise şair, melankoli ve yalnızlık duygularını tabiat unsurlarıyla birleştirir:

“(…)

Kumlarda böyle yalnız, sevgiden böyle uzak

Siz ey bu sahilin alçak gönüllü bekçileri !

Komayın, değmesin bağrınıza insan eli,

Alın beni, gömün bâkir yalnızlığımıza

Ah ey kum çiçekleri, zakkum çiçekleri” (Yalçın, 1977: 55).

Nevzat Yalçın *Gece ve Deli* adlı şiirlerinde karamsarlık duygusunu “siyah” renkle ifade eder. Çünkü bu renk, şairde çocukluğundan beri var olan “Klostrofobi – kapalı yer” ve “Niktofobi – karanlık / gece” korkusunu yansıtmaktadır :

“Alacakaranlıkla başım hoş değil / Gelmeyin üstüme üstüme akşam saatleri ! / (...) / Siyahtan yana her şeye alerjim var / İşte yine yarasalar, kargalar ... / Tablodaki incir memeli zenci kızlar, hele siz ! / Ne var odamda alıp veremediğiniz ? / Ya gidin simsiyah Afrika’nın ortasına / Ya beyaz ışıklarda yıkanın ” (Yalçın, 1969: 53-54).

Naif Şiir başlıklı çalışması ise bir “umut” şiiridir. “Bu şiirde şair, siyasetten ve ülke meselelerinden uzak içinde yaşadığı dünyasını sözcüklerin kompozisyonuyla ortaya koymaktadır. Şiirde geçen renkler, ışık unsurları, sevinç, çocuk gibi ifadeler onun poetikasının en önemli unsurlarıdır, denilebilir” (Türk, 2014: 38).

“Bir gökyüzü kesip çıkardım maviliklerden, / Lapiska saçlarıyla güneşi koydum başköşeye. / Bayram sevinciydi taşan elişî kâğıdından; / Al yanaklı çocuklar dizilirken pencereye / Tükenmez kalemle zamanı çizdim defterime. / Bir uçtan bir uca gemiler, süt mâvisi barış gemileri / Pembe denizlerimde selâm taşıdı sayfalarca. / (...) / Dün gece deniz kızlarından söz kopardım, / Artık toplayacaklar denize düşen yıldızları, / Onlar ninni söyleyecek çocuklarımıza, / Anneler izne gidecek.” (Yalçın, 1977: 34-35).

Mitoloji izleği: Nevzat Yalçın’ın şiirinin beslenme kaynaklarından birisi de mitolojidir. Kıbrıs’ta doğmuş ve büyümüş Akdenizli bir şair olarak Nevzat Yalçın Yunan mitolojisinden yararlanmıştır. Daha gençlik şiirlerinden başlayarak mitoloji izleğini kullanan şair, *Hisar* devrinde de Batı mitolojik unsurlardan istifade ederek sanatını zenginleştirmiştir. Şairin bu bağlamda tespit edilen ilk mitolojik şiiri, gençlik dönemi verimlerinden olan ve *Ocak* dergisinde yayımlanan *Afrodit’in Hamamında*¹² adlı şiiridir. Batı mitolojisinin en ünlü kahramanlarının başında gelen Afrodit, güzellik, aşk ve şehvet tanrıçasıdır. İnanışa göre Kıbrıs’ın Baf sahillerindeki dalgalardan ve deniz köpüklerinden doğmuştur: “(...) Akdeniz’in beyaz köpükleri, Kıbrıs’ın Baf kıyılarına bir istirdide bırakır... Kıyıda açılan bu istirdide kabuğunun içinden inci değil, Aşk ve Güzellik Tanrıçası’nın kendisi çıkar. Afrodit’in doğumu, bu istirdideyle birlikte Kıbrıs’ta gerçekleşir” (Atun, 2008: 385).

Akdeniz köpüklerinden doğduğu varsayılan efsanevi Afrodit mitosunu çok iyi bilen ve

¹² Nevzat Yalçın, “Afrodit’in Hamamında”, *Ocak – Aylık Fikir ve Sanat Dergisi*, S. 7, Haziran 1946, s. 2. Bu şiir daha sonra 17 Ocak 1950 tarihli *İstiklâl* gazetesinde de (nr. 69, s.3) yayımlanır. Şairin kitaplarına girmeyen söz konusu şiir, Nevzat Yalçın’ın yayınlanmamış şiirlerini bir araya getiren Hatem Türk’ün çalışmasında yer alır. Bkz. (Türk, 2015: 54-55).

çocukluğu da aşk tanrıçasının yıkandığı sahillerde ve hamamlarda ¹³ geçen Yalçın, bu ünlü tanrıçayı şiirine taşır:

“Üç bin senenin oyduğu solgun, sıra taşlar / Üç bin senelik efsânenin sırrını saklar. / bir kubbe... örülmüş nasıl ottan ve yosundan / Kalmış bir aksi Afrodit’in kahkahasından ! / Bir havzu hayâl oldu sular... Akmada yer yer / Şuh kahpenin üç bin senelik şânını söyler... / Neş’eyle küçük bir taşı durgun suya attım / Çapkinca bir arzuyla suyun seyrine yattım ! / Cilveyle gerinmiş gibi hep halkalanan su; / Gittikçe yayılmış gibi hep dalgalanan su. / Her halka asır oldu, yavaş arkaya kaydı / Dalgınca nazarlarla gözüm onları saydı. / Baktıkça gözüm, mâzi denen âleme daldım / Bir hazla bütün derdimi ummanlara saldım. / Vaktâki uyandım yine, bilmem neyi gördüm / Karşımda meğer ben o güzel kahpeyi gördüm. / Gördüm de bütün gönüümü bir şerâre sardı / Karşımda evet, Afrodit’in kendisi vardı. / Üç bin sene evvel gibi kaltak, yine zinde / Gözler de sulanmış gibi şehvet denizinde ! / Islak, sarı saçlar da çözülmüştü bağından / Bir kanlı tebessümdü uçan... Al dudağından ! / Zevkiyle kudurdum da tutuşmuş gibi yandım / Bir an ona ersem diye çılgınca uzandım / Heyhât, ben uzandıkça o tekrar suya daldı / Fikrimde, hayâlimde güzel gölgesi kaldı...” (Yalçın, 1946 a: 2).

13 beyitten oluşan, aruz vezni (Mefûlü / mefâilü / mefâilü / feülün) ve mesnevî tipi kafiye ile (aa / bb / cc ...) yazılan bu şiirde Nevzat Yalçın, Afrodit’i, onunla ilişkili motiflerden biri olan cinsellik-şehvet tanrıçası ya da fahişe kimliğiyle ele alır. *Afrodit’in Hamamında* adlı bu şiirin, Kıbrıs Türk şiirinde Afrodit mitosunun kullanıldığı en erken tarihli şiirlerden birisi olduğunu da burada vurgulamak gerekir.

Mitoloji kaynağını ilerleyen yıllarda da sanatına malzeme yapan Yalçın, Afrodit’in yanı sıra Zeus, Prometeus, Eros ve Artemis gibi Yunan tanrılarını ve onlara ait motifleri de başarıyla kullanır. “A” Sokağı’nda çıkan *Gece* adlı şiirinde Olympos tanrılarından söz edildiği görülür:

“(...)

Sonra güneşle yan yana, iç içe bir sabah
Uykusuzluğa, tedirginliğe paydos !
Ve kollarımda tanrılar tanrısı Zeüs’ün gücü
Merhaba diyor Promete’ye Olympos’ta
Bir bitmeyen aydınlığa koşacağım.” (Yalçın, 1969: 50).

Güneş ve Adam’daki Aşk başlıklı şiirde ise Eros yer alır:

“(...)

Eros, sen ey aşk tanrısı !
Tanrılar katından in de gayrı,
Kır, at elindeki ok ve yayı;
Aşk, sevdâ denen muammâyı
Bir bilen, halleden olmaz artık.” (Yalçın, 1977: 57).

Şafakta adlı şiirinde de Yunan mitolojisinin ışık ve bereket tanrıçası Artemis’ten Roma’nın kuruluş efsanesine uzanır:

“(...)

İşaret parmağımla başparmağımı,
Birazdan şafak sökende,

¹³ Nevzat Yalçın çocukluk anılarında Afrodit Hamamları’nı şöyle anlatır: “(...) Podamos, büyü içinde büyü gibi, keşfedildikçe güzelleşen bir yerd. Önü deniz, arkası dağlıktı. Yunan mitolojisinde Theseus ve Phaedra’nun iki oğlundan birinin adını taşıyan Akama’ya doğru, Afrodit’in Hamamları’nı, başka bir adla Fontana Amorosa – Aşk Pınarı’nu yeraltı sularıyla besleyen dağlardır oraları. Oturduğumuz yere birkaç dakika uzaktaki Afrodit Hamamları iki taneydi. Biz çocukların dilinde Büyük ve Küçük Suanası idiler. Küçüğüne daha çok giderdik. Daha eğlenceli olduğu için. Üst yanı ve yosun tutmuş duvarları hamam gibi kubbeleşmiş ‘suanası’nın her yerinden sular sızar, zeminde toplanırdı. Ergenlik çağıma henüz ulaşmadığım o yıllarda, herhangi bir kadın gibi düşlediğim Afrodit’in o sular da nasıl ‘üryan’ yıkandığını düşünürdüm” (Yalçın, 1988: 21).

Memelerinin bereketinden Tanrıça Artemis,
Remüs'le Remülü's'üm diyerek emzirecek." (Türk, 2015: 80).

Nevzat Yalçın, *Ahtapot*, *Pancur* gibi farklı temalarda yazılmış şiirlerinde de Yunan mitolojisine göndermeler yapar. Yanı sıra Yusuf kıssası ve Âdem kıssası gibi dinî kaynaklı hikâye ve efsaneleri işlediği ya da göndermeler yaptığı şiirleri vardır. *Âdem ile Havva* adlı şiirinde mizahî bir üslupla yaratılış konusunu ele alır:

"Bir dağ başında
Âdem yapayalnız, sere serpe
Bir şarkı söylemektedir Âdemce...
Kuşlarla nasıl haşır neşir
Keyfince ve ufuklar boyunca
Bâkir bir özgürlük içindedir.
Havvâ ise henüz yaratılmamıştır.
Bir sabah, başlıyor ince ince
Sancılar Âdem'in kaburgasında...
(...)" (Yalçın, 1969: 65-66).

Nevzat Yalçın'da Yahya Kemal ve Ahmet Haşim tesiri: Nevzat Yalçın üzerinde çalışmış olan akademisyen Hatem Türk, onun sanatını tahlil ederken en çok Yahya Kemal Beyatlı ve Ahmet Haşim üzerinde durur. Türk'e göre üç sanatçı arasında benzerlikler vardır:

"(...) Tıpkı Yahya Kemal ve Ahmet Haşim'in bir zamanlar Osmanlı'yken sonradan kaybedilmiş olan topraklardan gelmesi gibi Nevzat'ın da bir müstemleke olan Kıbrıs'tan ana vatana gelmiş olması üç sanatçı arasındaki benzerliklerden biridir. Üç şairin en çok benzer tarafı ise şiire verdikleri değerdir. Her üçü de şiiri başka unsurlara feda etmemiş ve işçiliğe önem vermiştir. Nevzat, iki büyük üstadın arasından Yahya Kemal'e özellikle de millî duyarlılık nedeniyle biraz daha yakındır, denilebilir. (...) Nevzat Yalçın'ın hayranı olduğu Türk şairlerinden biri de Ahmet Haşim'dir. Haşim'in az yazması, şiire değer vermesi, şiirde müzikaliteyi ön plana çıkarması ve anlam uğruna şiiri harcamaması, Nevzat'ın en çok hayran olduğu özellikleridir" (Türk, 2014: 55-56).

Nevzat Yalçın, tıpkı Yahya Kemal gibi klâsik şiiri ve aruzu iyi bilir; geleneği Batı şiirinin bütünlük anlayışı içinde birleştirerek bir senteze ulaşmaya çalışır. Onun şiirinde de ses, söyleyiş, ritim, kafiye ve biçim Yahya Kemal'inki gibidir. Her iki şair de Osmanlı-Türk uygarlığına ve kültürüne bağlıdır; tarih, vatan ve millet sevgisini hep bu açıdan ele alır. Yahya Kemal, İstanbul'u Osmanlı medeniyetinin sembolü olarak gördüğünden, onda vatan ve tabiat sevgisi İstanbul ile birleşir: *Bir Tepeden, Başka Bir Tepeden, Üsküdar'ın Dost Işıkları, İstinye, Maltepe, Moda'da Mayıs, Erenköyü'nde Bahar, Bebek Gazeli, Çamlıca Gazeli, Üsküdar VASFİNA Gazel* gibi daha pek çok şiirinde İstanbul'u işler. Nevzat Yalçın ise bir İstanbul şairi olmamakla birlikte, Yahya Kemal hayranlığından olsa gerek, *İstanbul'a Doğru* adlı şiirinde tarih-vatan-tabiat unsurlarını Yahya Kemal edasıyla dile getirir:

"Hilâlli kubbeler, eski saraylar ve duâlarla bütün
İstanbul, minarelerle elif elif, Türkün
Şerefli tuğrâsı, tâ Fetih'ten beri mührü, namusu.
'Hû' deyip mermer şadırvanlarda ak güvercinler
Somaki kurnalarda günah'tan gömleğimi
Bırakıp ölmeliyim, rûh olup kalmalıyım.
Bu akşam bu kıyıda, göz göz olmuş bir kayadan
Ellerim, acı bir çıçlıktır İstanbul'a doğru." (Yalçın, 1977: 47).

Yahya Kemal benimsediği tarih anlayışına uygun olan İstanbul'un fethini şiirlerinde – *İstanbul'u*

Fetheden Yeniçeriye Gazel, İstanbul Fethini Gören Üsküdar vb. – işlemiştir. Nevzat Yalçın da millî duyarlılığını vatanı Kıbrıs üzerinde göstermiş, Kıbrıs'ın fethi ve 74 Barış Harekâtı gibi Türk tarihinin önemli dönüm noktalarını dizelere aktarmıştır:

*“Kıbrıs ufkunda görmediğin hayli zamandır
Lala Mustafa Paşa'dır, Ulubatlı Hasan'dır.
Girne'ye bir şafak vakti çıkan asker
Anadolu'dan Toroslardan gelen tufandır.
Nice yıldır susturduğun Caferpaşa'dan
Bugün dökülen ses ve huzur, mübarek ezandır.
(...)” (Yalçın, 1977: 74).*

Nevzat Yalçın'daki Yahya Kemal hayranlığını en kuvvetli ifade eden şiirlerden biri de “A” Sokağı'nda çıkan *Bir Şark Rüyası*'dır. Söz konusu şiir bütünüyle Yahya Kemal etkisiyle kaleme alınır. Şair, bu şiirde Yahya Kemal'in ünlü *Mehlika Sultan*'ından “*Mehlika Sultan'a âşık yedi genç / Seneler geçti henüz dönmediler*” dizelerini epigraf olarak kullanarak, daha şiirin başından itibaren etki-beslenme kaynağına işaret eder. Şiirde Yahya Kemal etkisi, söyleyiş, kelime kadrosu, iktibas ve hayal olarak yer almaktadır:

“Bir seher vakti, küheylânımla / Meçhûl iklimlere kanatlandık. / Köpük köpük, alev alev sanki / Kaynayan yelesi küheylânın. / Yedi ejder, yedi iklim geçtik / Ve yaslanıverdik Kafdağları'na. / İklimler ötesinde bir gece... / Bir elimde Köroğlu'nun gürzü. / Kafdağları'ndaki efsâne kapı, / Bir vurdum, iki vurdum, açılmadı, / Üçüncüde, sapır sapır, yıldızlar / Fıskiyeli havuzlara döküldü. / Yazık, ne yazık ki o ân / Şark'ın bu en güzel bahçesinde / Dönerek, halka halka İtrî'nin / Mûsikîsiyle rakeden kızlar, / Şarklarında Mehlika Sultan / Birbiri ardınca kayboldular... / Yalnız aksetti uzaklardan / Yedi gencin yedi sevda sesi / - Mehlika Sultan, Mehlika Sulaaan !” (Yalçın, 1969: 63-64).

Görüldüğü gibi şiir, tamamıyla *Mehlika Sultan* ve Yahya Kemal Beyatlı üzerine kurgulanmıştır. Şiirde, tam anlamıyla açık olmamakla birlikte, masal serüvenlerine benzer bir olay göze çarpar. Bir masal atmosferi ve hikâye söyleyişiyle okuru sürükleyen bu manzume, bir bakıma şairin, şiirin gücünden yararlanarak masal anlatmasıdır. Şairin bundan başka pek çok şiirini de masal anlatım tarzıyla (masal anlatıcısı üslubu) kaleme aldığını yeri gelmişken hatırlatmak gerekir.

Nevzat Yalçın üzerinde en az Yahya Kemal Beyatlı kadar tesirli bir diğer şahsiyet de Ahmet Haşim'dir. Nevzat Yalçın'ın poetikası çoğunlukla Ahmet Haşim ile örtüşür: “*Şiirin tanımsızlığı, tarifinin olmaması, hisle algılanma özelliğinin olması, kelime işçiliği, az yazması gibi özellikler iki şairin ortak yönleridir*” (Türk, 2014: 52). Yalçın, Ahmet Haşim'e olan ilgisini hem bazı şiirlerindeki bariz etkilenmeyle hem de ona dair kaleme aldığı nesirlerinde¹⁴ gösterir.

Merdiven ve *Dön Çocuğum* başlıklı Nevzat Yalçın şiirlerinde, Ahmet Haşim tesiri çok açık bir şekilde hissedilir. Şairin hayatından izler taşıyan *Merdiven* şiiri, Haşim'in *Piyale* kitabındaki ünlü *Merdiven*'e paralel bir anlayışta yazılır. Ayrıca bu şiirde, yine “saf-öz” şiirin güçlü temsilcilerinden Cahit Sıtkı Tarancı'nın, daha o devirde çok sevilmiş meşhur *Otuz Beş Yaş*'ına da göndermeler yapılır:

*“(…)
Ömrün yarısında ötede
Kar yağadursun şakaklarıma.
Bakıp bakıp da aklarına
Öfkelenmiyorum aynalara,
Acı söyleyen dost aynalara.
Güçlü ellerimle, yasak bahçelerde*

¹⁴ Nevzat Yalçın, “Ahmet Haşim ve Frankfurt Seyahatnamesi”, *Üçgen-Denemeler*, Önel Verlag, Halver-Köln 1999, s. 112-114.

Sarı ayvalar, güz çiçekleri topluyorum.
 Sonbahar'ın nar çiçekleri
 Nar kırmızısı ağızlar gibidir.
 Varsın, dönedursun havada kuşlar...
 (...)" (Yalçın, 1969: 52).

Dön Çocuğum, Ahmet Haşim tarzında yazılmış bir umutsuzluk şiiridir. Nevzat Yalçın, kadınlarla yaşadığı mutsuzlukların ardından içine düştüğü marazi-melankolik duygularla da Haşim'e yakın durur:

"(...)
 'Yârin dudağımdan' gelmez oldu
 Duru güzelliğiyle eski karanfil.
 Nerde gül yaprağı ve çiğ damlası ?
 Kızlıklardan geçilmez oldu
 Solunca bahçemizdeki menekşeler.
 (...)" (Yalçın, 1977: 65).

Burada Ahmet Haşim'in *Karanfil* şiirine yapılan gönderme ve iktibas dikkati çekerken, şiirin bütününde ortaya konan umutsuz-karamsar tablo ile gerçeklerden kaçış temi de gözlerden kaçmaz. Yalçın, şiirin son kıtasında huzuru ancak Kıbrıs'a- çocukluğuna, hatta daha ileri giderek ana rahmine dönünce bulabileceğini söyler. Zira ana rahmine dönüş felsefesi, her canlıda ortak olan korunma, beslenme ve sevgi ihtiyaçlarının koşulsuz karşılandığı bir ortamdır:

"(...)
 Dön artık çocuğum geldiğin yere,
 Oradan başka bir yer kalmadı dönülecek.
 Başka yarınlar belki bir gün
 Doğarsın... gün ola, harman ola çocuğum,
 Ana rahmindeki huzûra dön." (Yalçın, 1977: 65).

Türk edebiyatında "Hisarcılar" diye anılan topluluğun bir üyesi olan ve bu edebiyat içinde kendisine sağlam bir yer edinen Nevzat Yalçın, aynı zamanda hep Kıbrıslı Türk kalmış; sanatının her evresinde gerek şiirlerine, gerekse nesirlerine Kıbrıs'ı ve Kıbrıs Türk'ünü taşımıştır. Bu bakımdan Yalçın, Kıbrıs Türk edebiyatının Türkiye'ye açılmış bir değeri ve gururudur.

KAYNAKÇA

- Atun, S. (2005). *Kıbrıs Türk Hiciv Şiiri Antolojisi (1834-2004)*. Lefkoşa: SAMTAY Vakfı Yayınları.
 Atun, S. (2008). *Kıbrıs Türk Kültürü Üzerine Belgeler-Bildiriler (1)*. Lefkoşa: SAMTAY Vakfı Yayınları.
 Atun, S. (2010). *Kıbrıs Türk Edebiyatı*. Gazimağusa: SAMTAY Vakfı Yayınları.
 Çınarlı, M. (1979). *Sanatçı Dostlarım*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
 Dilçin, C. (1995). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
 Emiroğlu, Ö. (2000). *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Hisar Topluluğu ve Edebî Faaliyetleri*. Ankara: TC Kültür Bakanlığı Yayınları.
 Enginün, İ. (2001). *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
 Fedai, H. (1997). *Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi- 9/ Batı Trakya ve Kıbrıs Türk Edebiyatı*. Ankara: TC Kültür Bakanlığı Yayınları.
 Hakeri, B. H. (2000). *Kültürümüzde Sanatçılar ve Yazarlar İsimler Sözlüğü*. Lefkoşa: Hakeri Yayınları.
 İpekten, H. (1994). *Eski Türk Edebiyatı / Nazım Şekilleri ve Aruz*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
Kıbrıs Türk Edebiyatı – Başlangıçtan Bugüne – (1989). İstanbul: KKTC Millî Eğitim ve Kültür Bakanlığı Yayınları.

- Kudret, C. (1980). *Örneklerle Edebiyat Bilgileri-1*. İstanbul: İnkılâp ve Aka Kitabevleri.
- Modern Kıbrıslı Türk Edebiyatı Dizisi: Şiirler/Poetry*. (2009). Girne: Freebirds Yayıncılık.
- Necatigil, B. (1999). *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (Genişletilmiş on sekizinci baskı)*. İstanbul: Varlık/Bilgi Yayınları.
- Pala, İ. (2000). *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi* (2003). (C.2.s.1071). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Tarlan, A. N. (2011). *Fuzûlî Divanı Şerhi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Tekin, H. (2013). Sevgili ve Değerli Dostum Nevzat Yalçın'a Hürmet ve Sevgiyle. *Turnalar – Uluslararası Türk Dili, Edebiyat ve Çeviri Dergisi*, S. 49: 5-6.
- Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi/ Devirler-İsimler-Eserler-Terimler*. (1998). (C.8.s.553). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Türk, H. (2014). *Bir Hisar Şairi Nevzat Yalçın / Hayatı-Sanatı-Eserleri*. Edirne: Paradigma Akademi Yayınları.
- Türk, H. (2015). *Nevzat Yalçın - Şiirler*. Ankara: Bizim Büro Matbaa Yayıncılık.
- Türk, H. (2017). Hisar'da Kıbrıslı Bir Şair: Nevzat Yalçın. *Töre - Fikir Sanat ve Edebiyatta / Aylık Fikir Sanat Edebiyat Dergisi*, S. 45: 16-21.
- Yalçın, N. (1946 a). Afrodit'in Hamamında. *Ocak / Aylık Fikir ve Sanat Dergisi*, S. 7: 2.
- Yalçın, N. (1946 b). İlk Aşk. *Ocak / Aylık Fikir ve Sanat Dergisi*, S. 9: 7.
- Yalçın, N. (1946 c). Aynı Hikâye. *Ocak / Aylık Fikir ve Sanat Dergisi*, S. 11-12: 4.
- Yalçın, N. (1969). "A" Sokağı. Ankara: Hisar Yayınları.
- Yalçın, N. (1977). *Güneş ve Adam*. İstanbul: Hisar Yayınları.
- Yalçın, N. (1988). *En Eski En Uzak*. Halver/Köln: Önel Verlag.
- Yalçın, N. (1991). *Daha Yeni Daha Yakın*. Halver/Köln: Önel Verlag.
- Yalçın, N. (1999). *Üçgen-Denemeler*. Halver/Köln: Önel Verlag.
- Yılmaz, Z. ve Okumuş, R. (1992). *Kıbrıs Türk Şiiri*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

